

עלין של התורה. כמ"ש צי' מעלי' התורה משמח את המקום משמח את הצדיות. וכן אמר התורה ואהיה שעשועים יום יום. וצוהר ויקהל רי"ז א' פתח ואמר אז נדברו יראי ה' כי אז דברו מצעי ליה מאי נדברו. אלא נדברו לעילא מכל אינון רתיבין קדישין וכל אינון חיילין קדישין. בגין אינון מלין קדישין סלקין לעילא וכמה אינון דמקדמי ונטלי לון קמי מלכא קדישא ומתעטרין בכמה עטרין באינון נהורין עלאין וכולהו נדברו מקמי מלכא עלאה. מאן חמי חדון מאן חמי חושבנן דסלקין בכל אינון רקייעין קמי מלכא קדישא. ומלכא קדישא מסתכל בהו ואחמער בהו ואינון סלקין על רשיהו והו עטרא ונחתין ויתגין על חיקי' לנו בתוקפיה ומתמן סלקין על רשי'. ועי' אמרה אורייתא ואהיה שעשועים יום יום והייתי לא כתיבאלא ואהיה בכל זמן ובכל עידן דמלין עלאין סלקין קמיה ע"כ. ובכל עת שהארס עוסק ומתדבק בה כראוי. הדברי' שמח' נכתיבנן מסיני. כמ"ש צוהר ר"פ חקת ר"י פתח זאת התורה כי ת"ח מלין דאורייתא קדישין אינון עלאין אינון סתימין אינון כמה דכתיב הנחמדים מזהב כי. מאן דאשחדל באורייתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני לקבל אורייתא הה"ד היום הזה נהיית לעם. ובפ' אחרי ס' ט"א דתאנא כל מאן דאצית למלי דאורייתא זבאה הוא צבאי עלמא וכאלו קביל תורה מסיני. ואפילו מכל צ"ג נמי צעי למשמע מלי דאורייתא. ומאן דארכין אודניה לקבליהיב יקרא למלכא קדישא ויהיב יקרא לאורייתא עליה כתיב היום הזה נהיית לעם כי. והטעם שכמו שצעת המעמד המקדש נהדבקו כניכול דבורו ית'. כן גם עתה בכל עת ממש שהארס עוסק והוגה בה. הוא דבוק על ידה דבורו ית' ממש. מחמת שהכל מאמר פיו ית' למשה בסיני ואפילו מה שחלמיד

קטן

פרק יב ועל ידי עסק התורה'ק. נאלץ כוונתו ית' בצריח' שהיה רק בשביל התורה שיעסקו בה ישראל. כמאמרם ז"ל בראשי' בשביל התורה כי. ובשביל ישראל כי. ובשביל משה כי שהוא הסרסור נקבלת התורה. וכניכול הוא ית' שמח במעשיו בעולמו ובדירותיו שמעלי' חן לפניו ית' כשעה ראשונה צעת הצריחא. כמו שקיה הוא ית' בעצמו כניכול. כמ"ש דבשה בראשית פרשה ט' למלך שנה פלטין ראה אותה וערב' לו אמר פלטין פלטין הלואי תהא מעלה חן כי. כך אמר הקציה לעולמו. עולמי עולמי הלואי תהא מעלה חן לפני ככל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה זו. וכן נאמר בשנת התורה חילת אהבים ויעלת חן. וצוהר צ' ליה א' פתח ר"א ואמר ואשי' דברי צפ"ך כי. תנינן כל דר נש דאשחדל צמלי דאורייתא ושפוחתיה מרחשן אורייתא כי. ולא עוד אלא דהוא מקיים עלמא וקניה חדי עמיה כלו ההוא יומא נטע שמיא וארעא הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ. ובפ' תרומה קניה' צ' פתח ר"א ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך כי בכל זמנא דאורייתא מתקיימא בעלמא ובני נשא משחדלין בה. כניכול קניה חדי בעובדיו ידיו וחדיו בעלמין כולו. ושמיא וארעא קיימי בקיומיהו. ולא עוד אלא קניה כניש כל פמליא דיליה ואמר לון חמו עמא קדיש' דאית לי בארעא דאורייתא מתעטר' נגייהון כי. ואינון כד חמו חדוה דמאריהון בעמרי מיד פתחיו ואמרימוי בעמרי ישראל גוי אחד בארץ. ובפ' שמיני זכאין אינון ישראל דקובים יהבלין אורייתא קדיש' חדוות' דכלא חדוות' דקנבים ואטיילותא דילי דכתיב ואהי שעשועי' ויום יום כי :

פרק יד וגם העולמות והצדיות כולם הם
אז בחדוותא יתירתא ונהירין
מזי האור העליון השופע עליהם ממקום שורש

קטן שואל מרבו ככ"ל פ"ו. וגם עתה נעת
 שהאדם עוסק בה בכל תיבה. אותה התיבה ממש
 נחנכה אז להבנת אש מפיו יתב' כביכול כמש"ס.
 ונחשב כאלו עתה מקבלה בסיני מפיו ית"ש.
 לכן ארז"ל כמה פעמים והיו הדברים שמתים
 כנתינתן מסיני: ואז משתלשל ונמשך שפעת
 אור ונברכה ממוקיר שרשה העליון. על כל העולמו'.
 וגם הארץ האירה מכבודה ומתברכה. ומביא
 הרבה טובה ושפעת ברכה לעולם. ובתד"א סא"ר
 פ"ח אמר. כיון שלומד את התורה הרי זה
 מביא טובה לעולם ויכול הוא לנקש רחמים
 ולהתפלל לפני הקב"ה ויפקפק את הרקיע ויביא
 מטר לעולם כו'. ואמר שם עוד כ"ז שישראל
 עוסקין בתורה ועושין רטון אביהם שנשמים
 הקב"ה נעלמו נפסה אליהם לברכה שאל' אמת
 מארץ הזמנה ונדק משמים נשקף ואין השקפה
 אלא לברכה שג' השקפה כו' וברך את עמך כו':
 פרק בו והנה המנצח מהנצח. ומזכרתם
 של העולמות יצורך גם האדם
 העוסק בה כראוי לאמיחה הגורם לכ"ז. וכבוד
 ה' חפץ עליו כל היום ומשיג לנשמה אצילה
 ממקדש קדוש. לפי ערך גדול עסקו ודינוקו בה
 כמש"ס אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו
 מלמעלה. מעט מקדשין אותו הרבה. ובהקדמת
 הז'הר י"ב ב' פקודת חמישאה כו' צהאי קרא
 אית חלה פקודין וכו'. וחד למלצי באורייתא
 לאשהדלל צה ולאפשא לה בכל יומא להקא:
 נפשי' ורוחי'. דכיון דב"נ אהעסק באורייתא
 אמהקון נשמתא אחרא קדישא דכתיב שרן נפש
 חיה נפש דההיא חיה קדישא כו' ובר אשהדל
 באורייתא צההיא רחשי דרחיש צה זכי לההיא
 נפש חיה ולמהדר במלאכין קדישין כו'. דא
 אורייתא דאקרי מיס' ישראל ויפקין רישא דנפש
 חיה מאחר דההיא חיה ומשכין לה לחתא כמור"א.

וע"ד אמר דוד לב טהור ברא לי אקים למלצי
 באורייתא וכדן ורוח נכון חדש בקרבי:
 והוא הרודה ומושל בכל. וכל הדינן ביטין
 מסתלקין מעליו ואין להם עליו שום
 שליטה ח"ו. צין בעודו בזה העולם. כמש"ס נפ"ק
 דברכו' (ה' א') ארשב"ל כל העוסק בתורה יסורין
 בדלין הימנו. ובפ' כיצר מעצין (כ"ד א') חש
 בראש ויעסוק בתורה שג' כו'. חש בנדרו ויעסוק
 בתורה שג' כו'. חש במעו כו'. חש בכל גופו
 יעסוק בתורה שג' אלא. ולכל בשור מרפא. וכעין
 סגנון זה אמרו בויקרא רבה פ"ב ובתנחומא פ'
 יתרו ובמדרש תהלים מזמור ק"ט ע"ש. ובתד"א
 סא"ר פ"ה מקימי מעפר דל כו'. אדם שעבר
 עבירו' הרבה וקנשו עליו מיתה כו'. וחזר ועשה
 תשובה וקורא תורה נביאים וכתובי' ושנה משנה
 מדרש הלכות והגדו' ושימש חכמים. אפילו נגזרו
 עליו מאה גזירי' הקב"ה מעצין ממנו כו'. ושם
 רפ"ו הביאני המלך חדריו כשם שיש להקב"ה
 חדרי חדרים בתורתו. כך יש להם לת"ח לכל
 אחד ואחד חדרי חדרים בתורתו. ואם רחית
 שהיסורין ממשמין ובאין עליך רון לחדרי תורה
 ומיד היסורין בורחין ממך שג' לך עמיצא בחדריך
 וגו'. לכך נאמר הביאני המלך חדריו. נגילה
 ונשמחה כך צמה שגדלחנו ורוממתנו וקשרת לנו
 כתר גדול בדרת מסיף העולם ועד סופי. ושם
 בפ"ה ויהי המה הולכים הליך ודנר ואין דנר
 אלא דר' כו'. וכשנשתלח מלאך כו'. ונא ומלאך
 שהיו עוסקין בדרת ולא היה יכול לשלוט בהם כו'.
 מבאין אמרו שני ב"א שהילכין בדרך ועוסקין בתורה
 אין דנר רע יכול לשלוט בהן כו' ע"ש. ונזכר
 ויחי רמ"ב סף ע"א ישכר חנוורגרס כו' פתח
 ואמר לדוד ה' אורי כו' כמה חביבין אינן מלין
 באורייתא. כמה חביבין אינן דמשדלי באורייתא
 קמי קב"ה. דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל

מפנעי עלמא. נעיר הוא לעילא נטיר הוא לחתא. ולא עוד אלא דכפיית לכל פגיעי דעלמא ואחית לון לעומקא דתהום רבה. ת"ח נשעתא דעאל ליליא כו' כד אחער רוח צפון ואתפליג ליליא אחערותא קדישא אחער בעלמא כו'. זכא' חולקי דהקוא בר נש דאיהו קא יסבה היא שעתא ואשתדל באורייתא. כיון דאיהו פתח באורייתא כל אינון זינון זישין אשיל לון בעוקבא דתהו רבה כו'. בג' יעשכר דאשתדלותי באורייתא כפית לי' לחמוד ונחית לי' כו' דאיהו סליק למקא עלמא ושוי מדורי' בין המשפתי כו'. וכן אמרו ז"ל בפ"ג פסוקה (כ"א ח') דהתור אטוי מגני מן היסורין בין בעדנא דעסיק בה בין בעדנא דלא עסיק בה ע"ש. כי היא גמלתהו רק טוב ולא רע כל ימי חייה. היינו אפי' בעדנ' דלא עסיק בה. כ"ז הוא דבוקא ופירש ח"ו מחיי עולם סלה ודעתו עליה תמיד

הגדה

ולבנות זה (*) : ומ"ש גמלתהו וכו'. כי גמול פירוש תשלום גמול למי שהטיג אותו מקורס. ז"ש שהתורה השלמה גמול טוב להאלס שעושה טובה עמה היינו כשעוסק בה לשמה. וגם אם עסקו בה שלא לשמה לגרמיה ולא להטיג אותה. שהיה ראוי היה שהתורה תגמלנו רעה ח"ו. עכ"ז אינה גומלת לו רעה ח"ו. יאדרכה גם בשמחה היינו להשמאלים זה שלא לשמה. היא נוחתת לו עושר וכבוד בעולם הזה. ע"כ :

פרק טז וגם מעבירין ומסלקין מעליו כל הטרדות והענינים מעול ד"א וכו'. וכל שאר עניני זה העולם המוכנות תמידות העסק בתוה"ק. כמ"ש כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. ואמרו במדבר רבה ונתנחומא פ' חקת שמזה הטעם ניתנה התורה במדבר כשם שמדבר אינו מרע ואינו נעזב כך המקבל עליו עול תורה פירקין ממנו עול כו' וכשם שמדבר אינו מעלה ארטון (ר"ל מם) כך בני תורה בני חורין כו'. ובזוהר ויחי רמ"ב ב' דכל מאן דידע לאשתדל באורייתא ולא אשתדל אחתייב בנפשיה. ולא עוד אלא

דיהבין עליה עולא דארעא ושענדא נישא דכתיב זישכר ויט שכמו לסבול כו' מאן דסטא ארחיה וגרמיה דלא למסבל עולא דאורייתא מיד ויהי למם עוזד. וכן להיפך כו'. וכך הדין הלכה פסוקה בש"ס שח"ח פטורין ממסים. כמ"ש (נדרים כ"ב ז' ובפ"ק דנדרתא ח' א') שארי לי' לעורבא מרבנן למימר לא יסינגא כרגא דכתיב מדה בלו והלך לא שלט למרמא עליהם. ושם ר"ה בר"ח שרא כרגא ארצן. ח"ל רנני' עננת אדאורייתא אדנביאים אדכחונים דכתיב כו'. כמ"ש דרבנן לא זריכי נטירותא. ונתד"א סא"ר פ"ד כל ת"ח שעוסק בתורה בכל יום תמיד בשביל להרבות כבוד שמים. אינו צריך לא חרב ולא חנית ולא כל דבר שיהיה לו שומר אלא הקב"ה משמרו בעצמו כו'. ושם בפ"ח א"ס יש בו באדם ד"א ומקרא לבד מוסרין לו מלאך ח' לשומר שנאמר כו'. קרא אדם תורה נביאים וכחונים מוסרים לו שני מלאכים שנאמר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך כו'. אבל קרא אדם תורה נביאים וכחונים ושנה משנה ומדרש הלכות ואגדות ושמש ת"ח הקדוש ב"ה משמרו בעצמו כו' שנאמר ה' שומרך כו'. וכפי ערך הקיצול אשר יקבל עליו עול תורה באמת ובכל כחו. כן לפי זה הערך יסירו ויעבירו ממנו טרדות עניני זה העולם. והשמירה עליונה חופפת עליו. והוא כן המתחטא על אציו. ואציו עושה לו רצונו ומשלים לו כל חפצו. כמ"ש ר"ל (ע"ז יט"א') כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפצו. וכ"א במדרש תהלי' מוזירא'. ואמרו עוד שם שכתוב בתורה ושני נביאים ומשולש נבתיים שכל העוסק בתורה נכסיו מליחין. ובמשלי רבנא ספ"ח ויפקרצון מה' כל נוי שהוא מפיק בד' תומלמדו דבג"ה. אף אני בעת רצון מפיק לו רצון כו'. ומזויתו מוכני' לו תמיד בלא שום עמל ויגיעה מועטת עליהם.

שער ד

לחצפני ולקבל תורתו ולעשותה אני מציל אתכם משלש פורעניות. ממלחמת גוג ומגוג. מחבלי של משיח. מדינה של גיהנם. ומצותי תשפן אתכם זכיתם להצפין תורתו אני משביע אתכם מטוב הצפון לעיל שנא' מה רב טובך אשר צפנת כו'. ושם צפי ארחצ"ד אין לך נדקס שמגלת את האדם מדינה של גיהנם אלא תורה בלבד כו'. שיש בה כח להציל אותו מיום הדין. ואפילו נתחייב אדם בדבר עבירה יכולה להציל אותו מיום הדין כו'. הרי מכאן לת"ח שעבר בדבר עבירה שהיא מגלת אותו. ובמדרש תהלי' מזמור י"ט ותקופתו כו' ואין נסתר מחמתו כו' ר"י ורשב"ל אמרי תרוייבו אין גיהנם לעיל אלא השמש הזו היא מלהטת את הרשעים שנא' הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים כו' ולהט אותם כו' אבל לעתיד לבא מי נסתר מחמתו מי שהוא עוסק בתורה מה קתיב אחריו תורת ה' תמימה כו' וכן הוא אומר אין חשך ואין גלמות להסתר שם פועלי און ומי נסתר מי שהוא עוסק בתור כו' ע"ש. וקו' מאלישע אחר. שאמרו (חגיגה ט"ז ב') לא מידן נדייני' משום דגמיר אורייתא. וכן אמרו בירושלמי שסבקהלת רבה סימן ז' בפסוק טוב אחרית דבר כו' ולא כן חנין מצילין חייק הספר עם הספר כו' מצילין לאלישע בזכות תורתו. ובזהר יתרו פ"ג אר"י אמאי אתייהב אורייתא באשא ותשובה כו' דכל מאן דישתדל באורייתא אשתויב מאשא אחרא בגיהנם ומתשובה דמתשכין כל שאר עמין לישראל כו' ע"ש. וברע"מ תרומה קל"ד ב' פקידה ללמוד תורה בכל יומא דליהו רחא דמהימנותא עלאה למכרע ארת' דקב"ה. דכל מאן דאשתדל באורייתא זכי גהאי עלמא וזכי בעלמא דאחי ואשתויב מכל קטרוגין ביטין. בגין דאורייתא רחא דמהימנותא אידי דמאן דיתעסק בה איתעסק במהימנותא עלאה אשרי שכינתא

כמ"ש שם צפ' אשת חיל כ"ז שת"ח יושבעווסק בתורה כו' ולא עוד אלא שהקב"ה ממציא לו מזונותיו בכל יום ויום שנאמר ותתן טרף לביתה. ובת"דא סא"ר פ"ח גרוך המקום גרוך הוא שנחר בחכמי ובתלמידיהם כו' כשם שהם יושבין צ"כ ובצמ"ד ובכל מקום שהוא פנוי להסוקורין ושוכן לשם שמים ויראה בלבנם ומחזיקים ד"ת צפיהם ומקיימין עליהם הפסוק טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו כך כניכול אפילו הם ישאלו את כל העולם כולו בשעה אחת הוא נותן להם מיד כו'. ויתר על כן. אלא הגם שהוא עצמו ודאי בורח מהכבוד וגדולה. כי בלא זה בלתי אפשר בעולם כלל להיות עוסק בתורה לשמה. ולא תחזיקם אצלו כלל. כמאז"ל צפ' מעלות התורה אל חנקס גדולה לעמך ואל תחמוד כבוד. כי האדם אסור לו לפנות דעתו לזה כלל. אמנם גדול העצה ית"ש נותן לו שמחה וגדולה צ"כ. כמ"ש בת"דא שם גרוך המקום גרוך הוא שנחר בחכמים ובתלמידיה' כו' כמו שהם יושבין צ"כ ובצמ"ד בכל יום ויום וסוקורין ושוכן לשם שמים ויראה שמים בלבם ומחזיקים דברי תורה על פיהם ומקבלין עליהם בשמחה עול מ"ש כך כניכול הקב"ה נותן להם שמחה לצדיקים בעל כרחם שלא בטובתם כו' ע"כ. וכמאמר הכתוב אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ר"ל הגם שאני בורח מהם המה רודפים אחרי צ"כ:

פרק יז בין אחר פטירתו מזה העולם. ארז"ל (חגיגה כ"ז ב') ת"ח אין אור של גיהנם שולט בהם כו'. וכן אמרו שם ת"ח שסרח אין תורתו נמאסת. ובמשלי רבתי צפ' להבין משל ומליצה כו' ומליצה זו התורה עצמה ולמה נקראת שמה מליצה שהיא מגלת עוסקי' מדינה של גיהנם. ושם רפ"ב בני אדם הקח אמרי כו' אמר הקב"ה לישראל על הר סיני אדם זכיתם

שכינתא בגוי דלא תעדי מיני כו' ע"ש. וכמאמרם
ז"ל ע"פ ארך ימים בימינו כו' למימינים זה
אריך ימים וכ"ש עושר וכבוד. והוא בשני העולמי'.
עושר וכבוד בעה"ז וארך ימים לעה"ב. שעיקר
האורך ימים הכוונה לעולם שכול. ארוך כמ"ש
רז"ל בכמה דוכתי ובזוהר וישב ק"צ ריש ע"א
ע"ש. ושם נפרשה חיי קלי"א ב' ר"א פתח
גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך כמה אינון
ב"ג טפסין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדל
באורייתא. בגין דאורייתא כל חיין וכל חירוכל
טוב בעלמא דין ובעלמא דאחי אינון חירו דעלמא
דין ודעלמא דאחי איחי. חיין אינון בעלמא דין
דחיין ליומין שלימין בהאי עלמא כד"א כו' וליומין
אריכין בעלמא דאחי. בגין דאינון חיין שלימין
אינון חיין דחירו חיין בלא עלינו חיין דאינון חיין
חירו בעלמא דין חירו דכלא. דכל מאן דאשתדל
באורייתא לא יכלין לשלטה עלוי כל עמין דעלמא
כו' ועד כל מאן דאשתדל באורייתא חירו אינון
מכלא בעלמא דין משעבוד דשאר עמין חירו בעלמ'
דאחי בגין דלא יתנעון מיני' דינא בההוא עלמא
כלל כו' ע"ש. ובת"א סא"ד פ"ח נפסוק ועל הנחל
יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל כו'. מאי ולא
יראה כי יבא חס לומר לך כל העוסק בתורה אינו
רואה מדת פורעניות בין בעוה"ז בין לימות בן
דוד ובין לע"הב. וכמו שפ"ז"ל בהתהלך תנחה
אוחך בעוה"ז. בשכנך תשמור עליך בקבר. והקנינות
היא תשיחך לעוה"ב. ובזוהר פ' וישב קפ"ד ב'
וקפ"ה ח' ר"י פתח ואמר תורת ה' תמימה כו'
כמה אינון לן לב"ג לאשתדל באורייתא. דכל מאן
דאשתדל באורייתא להוי לי' חיים בעלמ' דין
ובעלמא דאחי חבי בתרין עלמין. ואפי' מאן
דאשתדל באורייתא ולא אשתדל בה לשמה דקרא
יאות זכי לאגר טב בעלמא דין ולא דיינין לי' בההוא
עלמא. ות"ח כתיב אורך ימים בימינו כו'. אורך

ימים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה דאחי לי'
אורך ימים בההוא עלמא דבי' אורכא דיומין
כו'. בשמא עושר וכבוד אגר טב ואלוה אינו לי'
בהאי עלמא. וכל מאן דאשתדל באורייתא לשמה
כד נפיק מהאי עלמא אורייתא אזלא קמי' ואכרת
ואגינת עלי' דלא יקרנון בהדי' מאריהון דדינא.
כד שכיב גופא בקברא היא נטרת לי'. כד נשמח
אזלת לאסחלקא למיתב לאחריה איחי אזלת קמא
דהיא נשמחא וכמה תרעין אחזרו מקמא
דאורייתא עד דעאלת לדוכתא. וקיימא עלי'
דב"ג עד דתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא
ואיחי סניגורא עלי'. הו"ד בהתהלך תנחה
אוחך בשכנך תשמור עליך כו'. בהתהלך תנחה
אוחך כמה דאחמר. בשכנך תשמור עליך בשעתא
דשכיב גופא בקברא דהא דין בההוא זמנא אחזר
גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עלי'. והקנינות
היא תשיחך כמה דאחמר בזמנא דיתערון מתי
עלמא מן עפרא היא תשיחך למהוי סניגורא
עלך כו'. וכן ארז"ל בפ' חלק (נ"ט ז') נפסוק
נפש עמל עמל עמל לו כו'. הוא עמל במקום זה
והתורה עומלת לו במקום אחר. ובמשלי רבתא
פ"ד חכמו' נשים נחתה ביתה. כל מי שקנה לו
חכמה בעוה"ז יהא מוצטח שהיא נחתה לו בית
לעו"הב. ואולת בידיה תהרסנו כל מי שלא קנה
לו חכמה יהא מוצטח שקנה לו גיהנם לע"ל. ובס"ת
לך לך אחר הדברי' האלה דאפחמי אורייתא כו'.
הו"ד אל תירא אנרס אנכי מן לך מכל ימיני נישין
דגיהנם. שכרך הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתדל
באורייתא בהאי עלמא זכי ואחסין ירותא אחסנתי
לעלמא דאחי כו' ע"ש. ובזוהר ויקהל ר' ע"א בגין
דכד ב"ג עסיק באורייתא קב"ה קאים תמן כו'.
ואשתזב ב"ג מתלת דינין. מדינא דהאי עלמא.
ומדינא דמה"מ דלא יכיל לשלטה עלי'. ומדינא
דגיהנם. וכשרז"ל בפ' מעלת התורה. ובזמנא ד

שער ד

רבה פט"ז. ונחזית בפסוק מי זאת עולה כו'. ובתנחומא פ' עקב אית חרותא לא חירו' שאין לך בן חורין לא מי שעוסק בתלמוד תורה. ופי' ז"ל חירו' ממלאך המות. וכן אמרו בפ"ד דמכו' (י' ע"א) שדברי תורה קולטין ממח"מ. ובזוהר פ' חיי' בדרג' הכ"ל חירו' בעלמא דין חירו' דכלל כו' חירו' דמח"מ דלא יכול לשלטא עליו. והכי הוא דחיי דחי' אדם הוה אחר דניק באילנא דחיי דחיהו אוריית' לא גרים מותא לי' ולכל עלמא. ובג"כ כד יהיב קב"ה אורייתא לישראל כתיב זה חרות על הלוחות כו'. וקב"ה אמר אני אמרתי אקים אתם כו'. וע"ד כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכל לשלטא עליו ההוא חויי' גישא דאחשיך עלמא: פרק יח ולזאת האדם המקבל ע"ע עול התור' הקדושה לשמה לאמית' כמו שהתבאר לעיל פ' לשמה. הוא נעלה מעל כל עניני זה העולם. ומושגח מאתו יתב' השגחה פרטית למעלה מהוראת כחות הטבעי' והמזלות כולם. כיון שהוא דבוק בתורה ובהקב"ה ממש כניכול. ומתקדש בקדושה העליונה של התוס"ק שהוא למעל' לאין ערוך מכל העולמו' והיא הטהרה החיות והקיום לכלים ולכל הכחות הטבעי'. הרי האדם העוסק בה מחיה ומקיים את כולו למעלה מכול. ואיך אפשר שיהא הכהנתו מאתו יתב' ע"י הכחו' הטבעיים. ותשרי'ל (פסחים ג' ע"ב) כתיב עד שמים חסדך. וכתיב מעל שמים חסדך. ל"ק כאן בעוסקים לשמה כאן בעוסקים שלא לשמה. היינו שהעוסק בתורה שלא לשמה אס' כידוע שגם הוא מרוצה לפניו יתב'. אף אם כוונתו לשם איזה פניה שיהיה. רק אס' אינו לקנטור ח"ו וכ"ש אס' אינו מביין לשם פניה. רק לפי שהורגל בכך. כי מתוכה יבא לנדרגת לשמה כידוע ממאמרם ז"ל. עכ"ז עדן לא נחקרש ונתעלה שיהיה הכהנהו יתב' אתו בכל עניניו למעלה מכחות הטבעי'. לכן כתיב

ב"ר רק עד שמים היינו עד הכחו' הטבעי' הקבועי' בשמים. ולא למעלה מהם. אבל על העוסק בה לשמה. אמר מעל שמים. ר"ל שכל הכהנותיו יתב' עמו רק למעלה מהוראת כחות הטבעיים. וז"ש דרע"מ פנחס רי"ז ב"ח ת"ח כל דברין דעלמא קודם דאיתיהיב אורייתא לישראל הוו תליין במזלא כו'. אבל דמר דאיתיהיב אוריית' לישראל אפיק לון מחיובא דכבדי ומולי כו'. ובג"ד כל המשתדל באוריית' בטיל מיני' חיובא דכבדי ומולי' אי אוליק לה כדי לקיימא פקידהא. ואי לאו כאלו לא אשתדל בהולא בטיל מיני' חיובא דכבדי ומולי': ואדרבה הכחות הטבעיים מסורים אליו כאשר יגזור אומר עליהם. ולכל אשר יחפץ יטע. ואיתתו מוטלת על כולם. כמ"ש בפ' התור' ונותנת לו מלכות וממשלה. כי מר אלקיו אור התורה מואירה וקצתה על ראשו. וחוסה כניכול צל כנפי השכינה. כמ"ש בזוהר ז' ליה א' פתח ר"א ואמר ואשים דברי נפיק וצל ידי כסימך כו'. תנין כל ב"ג דאשתדל במלי דאורייתא ושפיותי' מרחשן אורייתא. קב"ה חפי עלי' וסבינתא פרשא עליה גדפהא ה"ה ואשים דברי נפיק וצל ידי כסימך כו'. ובהקדמת הזוהר י"א א' וכ"ה באותו הלשון בפ' ואתחנן ד"ס ע"א ת"ח כמה הוא חילא תקיפא דאורייתא. וכמה הוא עלאה על כולא. דכל מאן דאשתדל באוריית' לא דחיל מעלאי ותתאי ולא דחיל מערעורין גיטין דעלמא. גנין דחיהו אחיד באילנא דחיי ואביל מיני' בכל יומא. דהא אורייתא אוליק לי' לב"ג בארת קטע אוליק לי' עיטא כו'. ובפ' בשלח מ"ז א' ר"י פתח כו'. כמה חביבא אוריית' קמ"י דקב"ה. דכל מאן דיאשתדל באורייתא רחיס הוא לעילא רחיס הוא לתתא קב"ה חזית לי' למלוה' לא שניק לי' בהאי עלמא ולא שניק לי' בעלמא דאתי כו' ע"ש. ובפ' מנורע כ"ב ב' וכד

איסו

גם מזה הטעם אמרו דקב"ה ואורייתא חד. כי הוא ושמי' חד הוא. כמ"ש בזוהר יתרו ז' ע"ב ואורייתא כלא שמאחד הוי שמא קדישא דקב"ה ממש. זכאה חולקיה דמאן דזכי בה מאן דזכי באורייתא זכי בשמא קדישא דקב"ה ממש ר"ל דקב"ה ממש זכי דהא הוא ושמי' חד הוא. ולכן אמר בתד"א שכל מי שעושה מריבה על ת"ח כאלו עושה מריבה על מי שאמר ויהי העולם שגא' הוא דתן ואזירס בו'. בהזאתם על ה'. לכן כאשר האדם בא בשם ה'. הכל ירחים ומודעושים ממנו כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. וכמ"ש כי בי חשק ואפלטו אשגבהו כי ידע שמי. כי בי חשק זו ית' ממש כביכול כנ"ל. ובפ' שלק ר"ב ד' ת"ח כמה חנינין אינון דמשתדלי באורי' קמי' קב"ה. דאפי' בזמנא דדינא תלי' בעלמא וחתיהבי רשו למחבלא לחבלא. קב"ה פקיד לי' עלווייהו על אינון דקא משתדלי באורייתא. והכי א"ל קב"ה כי תצור אל עיר גנן חוביהון סגיאין בו' תא ואפקיד לך על בני ציתי. לא תשחית את עצה דא ת"ח דאיהו במתא דאיהו אלנא דחיי אילנא דיהיב איבין. את עצה ההוא דיהיב עיטא למתא בו' ואוליף לון אורחא דיהיבין בה. וע"ד לא תשחית את עצה. לנדות עליו גרון לנרחת עלי' דינא ולא לאושטא עלי' חרבא מלהטא בו'. כי האדם עץ השדה דא אקרי אדם דאשתמודע עילא ומתא בו'. וכל דא פקיד קב"ה על אינון דמשתדלי באורייתא בו' ע"ש באורך:

פרק כ והוא הנקיר מבני פלטרין דמלכא מבני היכלא דמלכא אשר לו לבדו הרשות נחונה בכל עת לחפש בגניו דמלכא קדישא. וכל השערים עליונים פתוחים לפניו. כמאמרם ז"ל (סוטה מ"ט א') כל העוסק בתורה מתוך דוחק בו' ר' אחא ב"ח אומר אף אין הפרגוד ננעל

איהו אשתדל בפולחנא דמארי' ולעי באורייתא כמה נטורין זמינין לקבלי' לנטרא לי' ושכינתא שריא עלי' וכלא מכרזי' קמי' ואמרי הבו יקרא לדיוקנא דמלכא אתגטיר הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי זכאה חולקיה:

פרק יט ושם ה' נקרא עליו. כי התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא כמאמרם ז"ל (ברכות כ"א א') מנין לזכרת התורה לפנינו מן התורה שגא' כי שם ה' אקרא וגו'. וכן למדו שהעוסק בתורה שכינה שריו עמו דכתיב בכל המקום אשר אזכיר את שמי בו. ובזוהר במדבר קי"ח א' כמה חביבא אורייתא קמי' קב"ה דהא בכל אחר דמלי דאורי' אשתמעו קב"ה וכל חיילין דילי' כלהו צייתין למלו' וקב"ה אתי לדיירא עמי' הה"ד בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ובפ' משפטי קב"ד א'. דכל מאן דינטר ארתי דאורייתא ואשתדל בה כמאן דאשתדל בשמא קדיש' דתנינן אורי' כלא שמא דקב"ה ומאן דמשתדל בה כמאן דמשתדל בשמא קדיש' גנין דאורי' כלא שמא חד קדישא איהי. שמא עלאה. שמא דכליל כל שמאן. ומאן דגרע את חד מינה כאלו עביר פגמימותא בשמא קדישא. ובפ' ויקרא י"ג ב' ר"א פתח כל זאת באחטולא שבחטך בו'. ולא אנשנין מלולי אורייתך. מכאן אוליפנא כלמאן דאנשי מלולי אורייתא ולא בעי למלעי בה כאלו אנשי לקב"ה דהא אורייתא כלא שמא דקב"ה הוי. ושם דף י"ט סוף ע"א דהא אורייתא מאן דישתדל בה מתעטר בעטרי דשמא קדישא דהא אורייתא שמא קדישא הוא ומאן דישתדל בה אתרשים ואחעטר בשמא קדישא. וכדין ידע ארתי סתימין ורין עמיקין בו'. וכא' ברי"פ שמיני ובפ' אחרי ע"א ב' וע"ב סוף ע"א וע"ג א' וע"ה א' ובפ' אמור פ"ע ב' וברי"פ קרח ע"ש. ולכן

ננעל בפניו שנה' ולא יכנף עוד מוריד. וכנס
בשערי התוה' ק' להשיג ולהסתכל באור הפנימי
בעומקי ריון עלאין דילה. כמ"ש צפ' התורה
ומגלין לור' תורה. וכן אמרו (ע"ז ל"ה ב') ולא
עוד אף שדגרים המכוסין מזני אדם מתגלין לו.
ובמדרש תהלי' מזמור י"ט אמרו על שמואל שאמ'
מכיר אני חוזה' הרקיע כו' (ובש"ס הגרסא נהירין
לי שזילי דרקיעא כו') וכי שמואל עלה לרקיע
לא ע"י שיגע בחכמה של תורה למד מתוכה מה
שיש בשחקי'. ובמשלי רבתא פ"ח ומופתח שפתי
מישרים דברים שהם פותחין לכם חדרי חדרי'
שזמרו. ובתד"א סא"ר פכ"ז צרוך המקום שנתר
בדגרי חכמים ובהלמידיהם כו' כשם שהם יושגי'
בנהכ"ג ובנהמ"ד ובכל מקום שפניו להם וקורין
ושונין לשם שמים ויראה בלבנם ומחזיקין ד"ת
על פיהם כמו כן הקב"ה יושג כגדר ומוגלה להם
סודות התור' נפיהם ובלבנם כו'. ורוח קדשו
יתג' ישכון לטטח עליו חמיד כמ"ש צוהר שמות
ו' ב' חכמי עדיפי מנביאי בכלל דהא לנביאי
לזמנין שרת עליהן רוח קודש' ולזמנין לא וחכמיין
לא אעדי מנהון רוח קודשא אפי' רגעא חדא
זעי' ידיעין מה די לעיל ותתא ולא צעו לגלגל'.
ובתד"א סא"ז פ"א וכיון שקרא אדם תורה
נביאים וכתובים ושנה משנה מדרש הלכות
והגדו' ושנה הגמרא ושנה הפלפול לשמה מיד רוח
הקודש שורה עליו שנאמר רוח ה' דבר בי כו'.
ודרך כלל אמרו צפ' התורה שכל העוסק
בת"ת ה"ז מתעלה כו'. וכ"א (בס"פ הרוואה)
אם נלל בתהנשא כל המנצל עצמו על ד"ת
מתגשא. עד שאמרו ז"ל שמדרגתם למעלה
ממדרגת הנביאים. כמ"ש חכם עדיף מנביא
וכמ"ש צוהר שמות הג"ל. ויותר מבואר הענין
בפ' זו ל"ה א' ת"ח מהבין אינון דמשתדלי באורי'
לנביאי מהימני דאינון דמשתדלי באוריית' עדיפי

פרק בא ואם כי נפלאה מדרגתם של
עומלי תורה גם צעודם נזה
העולם החשיך. להשיג ולהסתכל ברוח קדשם
באור העליון. גדולים נדיקים במיתתן יותר
מבחייה' לאין ערוך. אחר אשר נשמתו הטהור'
רנת שבעה לה תורה ומצות. והיא שנה אל
בית אביה מקודשה ומטהרה כאשר נחנה
וביתרון אור התוה"ק תלמודו בידו. כל השערים
נפתחים לפניו וסליק ונקע רקיעין כו'. וזרור
בזרור החיים את ה' אלהיו ית"ש. ובתד"א
סא"ר פ"ד אמר ושמתאמור הואיל וכנסם משה
לבית עולמו שמתא בטל ממנו אורו הכתר של מאור
פנים. ת"ל ולא קם נביא כו'. פנים אל פנים
וזה אור פנים שלמעלה קיים לעולם ולעולמי
עולמים כך מאור פניו של משה נכנס עמו לבית
עולמו כו'. ולא משה בלבד אלא כל תלמיד חכם
שעוסק בתורה מקטנותו ועד זקנותו ומת. באמת
לא מת אלא הוא עדיין בחיים לעולם ולעולמי
עולמים שנאמר והיתה נפש אדני צרורה בצרור
החיי' אתה' אלקיך. מקיש הת"ח הצדיק אל
אלקים מה אלקים יהא שמו הגדול מבורך חי
וקיים כו'. כך ת"ת שעסק בתורה כל ימיו ומת
הרי הוא בחיים ועדיין לא מת והוא חי לעולם
כו'. והיכן הוא נשמתו תחת כסא הכבוד ע"כ.
ונפשו תשבע בצלחנחו' האור עליון הגנוז. כמאמרם
ז"ל

וצחצוח הנפש באור הגנוז. אשר נסכל מלאכי מעלה וחיות ושרפי קידש ושים נביא וחזוה לא השגיחו כלל ענש ענינו. וכמאמר ז"ל (ס"פ אין עומדין) כל הנביא' כולן לא נתנבאו א' כי. אבל ת"ח עלמן עין לא ראתה כי'. והוא העדן והיין המשומר בעניניו שאמרו שם מאי עין לא ראתה וכי'. והכל א'. סוד הטעמי תורה הגנוזי שלא נתגלו עדיין. לכן אמר סתם לדברי הרבה שאינו דבר המושג לאומרו ולבארו. ובת"דא סא"ר פכ"ז אמר אשרי אדם שיש בו ד"ת והוא יושב וקירא ושונה במקום ננוע וסתר אלל מי מליצין אותו הוי אומר אלל הקב"ה שנאמר יושב בסתר עליון כלל שדי יתלונן. כשם שהם משימין עלמן יחידים בעה"ז ואין עממם זר כמו כן הם בעה"ז הם יושבין אלל הקב"ה לבדו כי' :

פרק כב ואם חס ושלום אנתני עיסקים זה ברפיון כביכול מתמעט שפע האור עליון בכל העולמות כל אחד לפי ערכו. ובמסתרים תכזה נפשו יתנרך כביכול. כמאמר ז"ל (חגיגה ה' ב') ג' הקב"ה נוכח עליהם וחשיב חד מנהיג על מי שאפשר לו לעסוק בחירה ואינו עוסק. וכן אמרו שם ג' דמעית הללו למה כי' וא"ד אחת על ביטול תורה. ואוי לו לזן המוריד דמעות אביו בכל יום. וענין זאת הנכיה הוא המגזרות הדין בהתמעטות האור עליון שהם הרחמים הגדולים בעולמות הנסתרים. והאדם אשר עדן לא ראה אור התורה מימיו ולא עסק בה מעולם אינו זוכה כלל שחזרה עליו קדושה העליונה. ואינו זוכה לנפש טהירה. כמ"ש בהקדמת הזוהר י"ב ב' פקודא חמישאה כי' בהאי קרא אית ביה תלת פקדין חד למעי באורייתא כי' דבר ב"כ לא אתעסק באוריית'. לית ליה נפשא קדישא. קדושה דלעילא לא שריא עלוי כי'. וגם הוא משולח ונענש חי' לנחות הדין של הסי' א

ז"ל (סוטה מ"ט א') כל ת"ח העיסק בתור' מחוך הדחק כי' ר' אבהו אומר אף משביעין אותו ומזיו שכינה שנאמר זהיו עניך רוחות את מוריד. ונפיק דבתרא (י' ע"א) מאי אשבעה בהקצין תמונתך אל ת"ח שמנדדין שינה מעיניהם בעה"ז הקב"ה משביעין מזיו השכינה לעה"ב. ונפ' חלק (ז' ע"א) דרש ר"י דר"ם כל המאחיר פניו על ד"ת בעה"ז הקב"ה מזהיק זיוו לעה"ב. והכל לפי ערך רוב עסקיו ונפלאות דביקותו בתוה"ק. כמ"ש בת"דא סא"ר פ"ב אלל הגדויקים מהנאמר בהם ואוהביו כללאת השמש בגבורתו משא"כ במ"הש. מה יפה כחו של צדיק שהוא מופיע בחר עדיו כמו כתריו. וא"ת מי שקרא הרבה ושנה הרבה ומי שקרא ושנה קימעא יהיה מאור פניהם שוין כאחד במאור פניהם לעה"ב. אינו כן. בדרך המוקים ברוך הוא שאין לפניו משא פנים כי' נאמר במק"א אחר יתר מרעו דיק כי'. אלא כל א' וא' לפי דרכו כי'. והוא הוא סוד האור שנברא ביום ראשון שגמו הקב"ה לגדויקים. וב"א צוהר בראשית מ"א ר"א פתח מהרבי טיבך אשר נפתח כי'. ת"ח קב"ה ברא לב"נ בעלמא ואחקין ליה למהוי שלים בפולחנא ולאחקנא ארחיו בגין דתכי לנהורא עלאה דגניא קוב"ה לגדיקייא כד"א עין לא ראתה כי'. יעשה למח' לו ובמה זכה בר נש להוהא נהור' באוריית' כי'. וארז"ל (חגיגה י"ד א') אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם את ת"ח שמקמטין שינה מעיניהם בעה"ז הקב"ה מגלה להם סוד לע"ה שנאמר נהר יוצק יסודם. והם הטעמי תורה הגנוזי' שהם האור העליון הגנוז :

ולכן אמר צ"ה תורה כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה. סתם ולא פירש מה הם אותם הדברים. וא"ל אומר שהם הדברים שפרט שם אח"ז. שהרי אמר אח"ז ולא עוד כי'. משמע שהוא מלתא באפי נפשא. אמנם רמז להעדן

שער ד

לעשות לה' מאי לעשות. כו'. אף הכי עת לעשר
 אשתאך בלא תקינא ובלא שלימו. מיט מוס
 דהפרו תורתך בגין דאחזנטלי ישראל לתתא מפתגמי
 אורייתא. בגין דהכא עת הכי קיימא און סלקא
 או נחתא בגינהן דישרא. וכניול הוא מתרחק
 ממנו יתב' כמ"ש בזהר ויקרא כ"א ח' כד נר
 נש אחרחק מאורייתא רחיק הוא מקב"ה. כי
 קוב"ה ואורייתא חד כנ"ל. והשמירה העליונה
 של הקדושה סר מעליו ואשתמודע וניכר לכות
 הדין אשר הגביר בעצמו שיוכל לשלוט עליו. בין
 בחייו כמשרז'ל צפ"ק דנרכות המונא לעיל. וכ"א
 שם (ס"ג ח') ובמשלי רנחא ר"פ ד"ד ח"ר טובים
 איש כל המרפה עצמו מדת' אינו יכול לעמוד
 ביום צרה ש' התרפית ביום צרה צר כחבה.
 וצפ"שתי הלחם (נ"ט ב') כל המשמר את החור'
 נשמתו משתמרת וכל שאינו משמר את החורה
 כו'. ואמרו במדרש תהלים מזמור ג"ז אמר
 הקב"ה לישראל אם שמרת את החורה אני אשמור
 אותך ש' אם שמור השמרון כו'. וכידוע ג"כ
 מאמרם ז"ל בב"ר פס"ה בזמן שהקול קול יעקב
 בב"ב ובבמ"ד אין די עשויולטות הקל קול יעקב
 אז ידיו שולטות ר"ל. ואמרו בויקרא רבה פליה
 ודברים רבה רפ"ד הסיף והספר ניתנו מוכרכין
 כו' אמר הקב"ה אם שמרתם מה שכתוב בספר
 אחס ניצולי מן הסיף ואם לאו כו'. ואמרו שם
 עוד מצינו שיתר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד
 ולא ויתר על מאסה של תורה שנאמר על מה
 אבדה הארץ על עבודה זרה וג"ע וש"ד אין
 כתיב כאן אלא ויאמר ה' על עמם את תורתו.
 ובתד"א שם בא וראה כמה גדול כח פשעה של
 חורה שלא חרצה ירושלים ולא חרב בית המקדש
 אלא בפשעה של תורה ש' כו'. ובתנחומא בשלח
 כשם שא"א כו' כך איא לישראל לחיות אלא איכ
 מתעסקין גד"ת ולפי שפירשו ישראל מד"ת לפיכך
 השוכח

הס"א שיהיו יכולין לשלוט עליו. כמשרז'ל צפ"ק
 דנרכות (ה' ח') שכל מי שאפשר לו לעסוק בחורה
 ואינו עוסק הקדוש ב"ה מביא עליו יסורים מכוערין
 ועוצרין אותו שנאמר החשיתי מטוב וכאבי נעכר.
 ומאז טובה הרבה ממנו ומכל העולם כי הכריע
 ח"ו את עצמו ואת כל העולם לכף חוב. כמאמרם
 ז"ל בדברי רבה רפ"ד שמעו וא הגבהו שמעו לר"ת
 כו'. וא הגבהו אל חגיביהו את הטובה מלבא לעולם.
 וכן אמרו צפ"ק דנחרא (ח' ע"א) שאין פורעני'
 באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ. ואם ח"ו יבא
 פורענות על אחת אדם או מדינה אפילו נקצה
 העולם דין גרמא דיל' ח"ו. הרחמן יתגדל שמו
 יצילנו.

ואם כבר עסק בה ופירש הימנה ח"ו. הוא
 נותין ח"ו כח פמליא של מעלה ומתקלקלים
 ומתבלבלים סדרי העולמו והמרכבה הקדוש' וגברה
 יד הס"א ר"ל. וכניול מחליש ומחשיך כח הקדוש'
 העליונה שכינת עתה אמונת ישראל השוכנת
 בתוכנו חמיד על ידי עסק התורה בראיו. כמ"ש
 בזהר חרומה קנ"ה ב' פתח ר"ח ואמר עת לעשות
 לה' הפרו תורתך בכל זמנא דאוריית' מתקיימת
 בעלמא וב"ג משתדלין בה. כניול קב"ה חדי
 בעובדי ידיו וחדי בעלמין כולהו ושמיא וארעא
 קיימי בקיומיהו כו'. ובשעתא דישרא מתנטלין
 מאורי' כניול תשחיליה וכדין עת לעשות לה'
 אינון בני עלמא נדיקיא דאשתארו אית לון
 לחגרא חרצין ולמעבד עובדין דכשראן בגין דקב"ה
 יתחקך בהו נדיקייא כו'. מיט בגין דהפרו
 תורתך ולא משתדלי בה בני עלמא כדקא יאות
 כו'. והכי בזמנא דישראל משתדלו באורייתא
 ההוא עת מהימנותא מתתקנא בתקונהא
 ומתקשטא בשלימותא כדקא יאות. ובזמנא דישרא
 מתנטלי מאורייתא ההוא עת לאו אידי בתקונהא
 ולא אשתכחת בשלימו ולא בנהורא. הו"ד עת

ואשתכנו מינה הס'ד מי האיש החכם ויבן כר
על מה אברה הארץ ויאמר ה' על עמכם את
תורתו כו'. ולא עוד אלא שתחילת דינו של אדם
בבואו למשפט לפניו ית' הוא על ד"ת. כמ"ש
בספ'ק דקדושין ובפ'ק דסנהדרין (ו' ח') א"ר
המנוני אין תחלת דינו של אדם אלא על ד"ת
שאמר פוטר מים ראשית מדון כו' :

ואמרו בכל יום ויום נח קול יוצאת מהר חורב
ומכרת כו' שכל מי שאינו עוסק בחור
נקרא נזוף כו'. כי כן משפטו מפרי מעלליו
ישעיוהו. כיון שלא רצה לנחור בחיים ובטוב
האמיתי לו ולכל הצד' והעולמו' כולם ולהתדבק
עצמו בו ית'. והמעט שפעת אור של העולמות
יקלקל וכלכל סדרי המרכבה הקדושה והחשיכם.
וגרס רעה לעצמו שפוט בנדי הקדש ולנח תחתם
בגדים צואים ומטונפי' הנעשי' מעסקי חלואות זה
העולם ותענוגות עניניו והוא מטומא ומטונף
מהם. ודאי שלא יתחווה ולא יוכל ליכנס. וכל
החילין קדישין השומרים אותו מתרחקי' מאתו
כלא יוכלו יגעו בלבושיו המטונפי'. ואילו ומשוטט
בעולם ועומא טמא יקרא שמתדבק במינו בחילין
טמאים של כחות הטומאה אשר בגזירם על
עצמו. כמ"ש בזוהר ר"פ מזרע ר"א פתח כו'
כמה אית לן לבי' לאסתמרא ארתיהו ולדחלא
מקמי קב"ה דלא יסטי מארחא דכשרא ולא יענוד
על פתגמי אורייתא ולא ימנשי מינה. דכל מאן
דלא לעי באורייתא ולא ישתדל בה נזיפא איהו
מקב"ה רחיקא הוא מניה. לא שרי' שכינתא
עמי'. ואינו נטורין דלולץ עמי' חסתלקו מניה.
ולא עוד אלא דמכרי' קמיה ואמרי' חסתלקו
מסוכרניה דפלגיא דלא חש על יקרא דמארי'
ווי לי' דהא שנקוהו עלאין ותתאין. לית לי' חולקא
בארחא דחיי. וכד איהו אשתדל כו'. ולעי' באורי'
כמה נטורין זמינן לקבלי' לנטרא לי' ושכינת'

שרי

האינא נא עליהם כו' וקאתמונא שאין השונא
נא אז עיי רפיון ידיים מן התורה כו' ע"ש :
פרק בג ובן אחר פטירה זו מה העולם. אמרו
(ב"ב ע"ט א') כל המרפה עצמו
מדי' נופל בגיהנם כו'. ואמרו שם עוד כל
הפורש עצמו מדי' ועוסק בדברי שיחה אש
אוכלתו כו'. ונמשלי רבני פ"י ועוז חוכמת
מתעה אריא כל ת"ת שהוא עוז ד"ת כאלו
מתעתע במי שאמר וביה העולם ולא עוד אלא
כיון שער ד"ת נעה"ז הקב"ה עוזו לפס"כ כו'.
ובזוהר ויקרא כ"ה ב' אר"ש זכאין אינון מארי'
דנשמתא מארי' דאורייתא בני פולחנא דמלכא
קדישא. ווי נאינון חייבין דלא זכאן לאתדבקא
במאריהון ולא זכאן באורייתא. דכל מאן דלא זכי
באוריית' לא זכי לאברוח ולא בגשמי'. ואתדנקות'
דלחא בזההו סטרא דזינן בישין. והאי לית לי'
חולקא דקדושה. ווי לי' כד יפוק מהאי עלמא
דהא אשתמודע הוא לגבי אינון זינן בישין מארי'
חגיפותא חקיפי' ככלבי' שליחי דטורא דגיהנם
דלא מרחמא עליהו כו'. ובפ' יושב קפ"ה א'
אחר שהאריך שם בגודל שבתו ומדרגתו של
העוסק בתורה נעה"ז. ועה"כ. אמר אח"ז ח"ת
ההוא בצ' דלא זכי לאשתדל בזהאי עלמא
באורייתא ואיהו אזיל נחשוכא. כד נפק מהאי
עלמא נטלין לי' ואעלין לי' לגיהנם אחר תתאה
דלא יחא מרחם עלי' דאקרי בור שאון טיט היון
כד"א ויעלני מזור שאון מטיט היון כו'. ובג"כ
ההוא דלא אשתדל באוריית' בזהאי עלמא ואחטק
בטטפי' עלמא מה כתיב ויקחוהו וישליכו אותו
הבורה. דהוא גיהנם אחר דדיינין להולאינון
דלא אשתדלו באורייתא. והבור ריק כמה דאיהו
הוא ריק מ"ט בגין דלא הוה ב"י מים. ות"ת כמה
הוא ענשא דאורייתא דהא לא אהגלו ישראל
מארעא קדישא אלא בגין דאסתלקו מאוריית'

שער ד

תכרת היינו שכל חלק בחי נפשו אינדה חלקה
 בחיי עולם לגמרי ח"ו ואין לה חלק לעה"ב כלל.
 וכן פסק הרמב"ם ז"ל להלכה בהלכות ת"ת פ"ג
 הלכה י"ג. וקבע כן הב"י בש"ע שם ס"ר רמ"ו
 סעיף כ"ה להלכה. וכן ה"ר יונה ז"ל בשער
 החשוב' מנה עשר מדרגו' בחומר עינשי העונות.
 והמדרגה האחרונה מונה אותם הכת שארז"ל
 עליהם שאין להם חלק לעה"ב ומנה שם בכלל
 זה גם מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק.
 וכן הרח"ו ז"ל בשערי קדושה ש"ח ח"ב מנה
 אותו ג"כ בכלל אותם שאין להם חלק לעה"ב.
 ובחדא מחתא מחמתיה שם שדיטו שיה עס אומן
 שאמרז"ל עליהם בפ"ק דרי"ה (י"ג א') שגיהנם
 בלה והם אינם כלים ר"ל. וכחז' הרמב"ם ז"ל
 והב"י ז"ל שם שמי שקרא ושנה ופירש להבלי עולם
 והניח חלמודו ונתיב ג"כ דינו אחד עם מי שאפשר
 לו לעסוק בחור' ואינו עוסק. וכן דדן. מעשו
 אשר לא טובים המה ירחיקו. וחטאמו מנעו
 הטוב מאתו. אחר שהיה אפשר לו וסיפק בידו
 לעסוק בתורה. ובזדון לב ושאל נפש בחר ולקח
 מקח רע לעצמו ולאחר' והעולמו' כולם. ומאם
 בחיי עולם של המוכ' חיותא וגהירו דכל עלמין
 אשר על ידה היה מתדבק כביכול בקב"ה ית"ש
 המחיה את כולם. ושלת ידו להרוס פלטין של
 מלך והמעיש והחשיך וכנה שפעת אורם של
 העולמות. וגם של נפשו. למה לו חיים אמיתים.
 כי הלא תחשכנ' עיניו מראו' והנט באור החיי'
 הנצחיים ולא יוכל לסבול גדול עולם האור עליון.
 כי לא ניסה בזה מעודו בזה העולם. והוא
 מעורש ונכרת מחליו מעדן'ן לקי' ית"ש מלהצר
 בצרור החיים את ה' אלקיו ית"ש. ומרעה
 אל רעה הוא יוצא ח"ו. אוי לאוהב בושח ב':
 וכן פסקו וחתכו ז"ל דינו שנגזרה אבדה תקותו
 לדור דורים ח"ו. שגם עד נצח לא יראה

אור

שרי' עלי'. וכולהו מכרזי קמיה ואמרי הבו יקרא
 לדיוקנ' דמלכא. הבו יקרא לבנ' דמלכא אחנטי'ר
 הוא בעלמא דין ובעלמא דאחי זכאח חולק'.
 ואמרו במשנה פ"ק דחגיגה (ט' א') מעוות לא
 יוכל לתקן רשבי' אומר אין קורין מעוות אלא
 למי שהיה מתקן בתחלה ונתעוות ואי זה
 זה ת"ח הפורש מן התורה. ואוי להם לצריות
 שרואי' ואינן יודעי' מה רואות אוי לנו מעלבוני'
 של תורה. וכמה צריך האדם להתבונן ע"ז תמיד
 ולשית דעתו וכליותיו ישתקין. כל ילך חשך ח"ו
 כל ימי הבלי מספר ימיו אשר נקצבו לו ברחמי
 וחסדיו ית"ש בזהו נפשו משולח חפשי מן התורה.
 כי בנפשו הוא. כי יגיע עת פקודתו וישכח העפר
 על הארץ. והרוח לא תשוב אל האלקי' להצטר
 בצרור החיי' העליוני'. כי תקולל חלקתו להחלקע
 ולא תרגיע כי נדחה קראו לה. נזיף לעילא נזיף
 לתת'. אוי לה לאוה' בושח ב'. הרחמני' ש' יעלנו:
 פרק בר' וב"ב הפליגו רז"ל בחומר עונשו
 של האדם שאפשר לו לעסוק
 בתורה ואינו עוסק. או שנה ופירש ח"ו. עד
 שכרתוהו ברוח קדש מעה"ב לגמרי ר"ל. כמ"ש
 בפ' חלק (ט"ז א') כי דבר ה' בזה ב'. ר' נתן
 אומר כל שאינו משגיח על המשנה. ר' נהוראי
 אומר כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק.
 וסיפ' דהאי קרא הכרת תכרת הנפש ההיא.
 ופירשו ז"ל שם לעיל מינה הכרת בעה"ז תכרת
 לעה"ב. השמיענו הכתוב חומר זה הכרת שאינו
 בשאר הכריתו' האמור' בתורה על שאר עונות.
 אשר אף אם דינו חרין שהוא נכרת ח"ו. עכ"ז
 לא איבד חלקו בחיי עולם הבא. שרק אותו
 הניצח' הקטן של הנפש שגשה בו את העין הוא
 הנכרת מקישור ודיבוק החבל הנמרץ שהיה
 מקושר ודיבוק עד עתה עד שורש נשמתו נקב"ה
 כמש"ל בשער א' באורך. אמנם כאן אומר הכרת

ואורס. בסנת החטאים האלה ננפשותם. וכמעט שנטיו רגלם ליחרז ח"ו כמ"ש בחד"א סא"ר פ"ב אמרו חכמים כ"ו שני אדם מנבטין מן התורה מנשק הקב"ה להחריב את העולם כ"ו. ושם בסא"ר פ"ה כי לה' מנזקי ארץ וישת עליהם חבל ואין מנזקין אלא ת"ח כ"ו. בכל יום יוצאים מלאכי חבלה מלפני הקב"ה לחבל את כל העולם כולו ואלמלא ניב ונימד שת"ח יושבין בהם ועוסקים בד"ת היו מחבלין את כל העולם כולו מיד כ"ו ע"ש. עכ"ו עדיין יוכלו להתקיי' ע"י השריד' אשר ה' קורא. העוסקי' בתוה"ק יומם ולילה. שלא יתבטלו לגמרי לחזור לכהו ובהו ח"ו. אבל אם היה ח"ו העולם פנוי לגמרי אפילו רגע אחת ממש מעסק והתבוננות עם סגולה בתוה"ק. תיכף כרגע היו כל העולמות נחרבים ונבטלים ממציאות לגמרי ח"ו. ואף גם איש אי' מישראל לבד. רב כחו. שזידו להעמיד ולקיים את כל העולמות והבריאה בכללה ע"י עסקו והתבוננותו בתוה"ק לשמה. כמ"ש בחלק (ל"ט ז') כל העוסק בתורה לשמה כ"ו. רי"א אף מגין על כל העולם כולו. וכ"א צפ' התורה כל העוסק בתורה לשמה כ"ו. ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. ואין לא יתלהב לב האדם בהעלותו על לבו ומחבון בזה הענין הנורא. ותפול עליו אימתה ופחד לבד יתרפה ח"ו מעסק התוה"ק תמיד. כאשר יחשוב בלבבו אולי ח"ו לעת בואת העולם כולו מקצה ועד קצו פנוי לגמרי מעסק התוה"ק. ובלתו עסקו והגיון לבו עתה בזה העת בתורה. היו נחרבים כל העולמות וכרגע ספו תמו ח"ו. זו תורה חו שברה מרובה מאד אין להעריך. שהוא הנוטל שכר כולם. אחר שהוא אשר קיים והעמיד ברצ' כחו את כל העולמות עתה. ועל כגון זה ארז"ל במשנה (פסהדרין ל"ז א') שכל

אור. כל יחי עוד לנצח צעת קץ הימין. אשר ישי ארמת עפר יקיצולחיי עולם. כמאמרם ז"ל (בסוף כתובי) כי טל אורות טלך כ"ו. כל המשחמש באלו תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משחמש באלו תורה אין אור תורה ונחיייהו. ולא ונאלו שס"ז"ל תקנה לע"ה שיקומו לעת התחי'. אלא בהחזיקם ותומכי' עכ"פ צען החיי' תמכי דאורי' להנות ת"ח מנכסיה'. כמ"ש א"ל רבי מאתני להם תרופ' מן התור' והתם הדנק' בה' אלקיב' חיים כלב' היום. וכי אפשר לדבוקי בשכינה כ"ו. אלא כל המשיא בתו' לת"ח והעושה פרקמטי' לת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו. מעלה עליו הכתוב כאלו מדנק בשכינה. ובחד"א סא"ר פ"ה הקינו ורגנו שוכני עפר מכאן אמר דוד המעי"ה יהא חלקי עם אלו שהם ממייתין את עצמן על ד"ת כ"ו. הקינו ורגנו שוכני עפר מכאן אמרו כל הנעשה שכן לעפר בחייו עפרו נגער לתחיית המתים וכל שאין נעשה שכן לעפר בחייו אין עפרו נגער לתה"מ כ"ו. אלו בני אדם שמשכינים עצמם על העפר ללמוד תורה הקב"ה מציא עליהם טל אורות של תורה כ"ו. ומציא לחיי' עה"צ שגא' כי טל אורות טלך. ולא את קראו ז"ל המקרא מעוות לא יוכל לתקן על ת"ח הפורש מן התור' (משנה חגיג' ט' א') שח"ו אין לו תקנה עולמית. הרחמן ית"ש יצילנו מזה וכל כיוצא בו :

פרק בה וב"ו כשעדיין יש אנשים מישראל שדנקים בו יתנצח ובתורתו נעיון ושקידה ויגיעה גדולה לשמה. ורק בתורה ה' חפצם כל הימים. ואז האנשים שנטלים לגמרי מעסק התורה מרוע בחירחס. המה ירדו שאלו חיים ומגורשים מהסתפה ננחלת ענדי ה' הדנקים בו יתנצח ובתורתו. ומאד חיים יכרתו ח"ו. ועכ"פ העולם גם כל העולמות. הגם כי נחמעטו וירדו מקדושחס

נפיק דשנת (י' ע"א) רבא חזיי לר"ה דקא מאריך גלותא אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. שענין התפלה הוא הוספת תיקון בהעולמות בחוספות קדושה וזכרה בזהו עת הקבוע להם. ולכן אם עברה השעה שוב לא תועיל כלל להוסיף תת בהעולמות החוספת קדושה וזכרה. אמנם ענין העסק בחוה"ק הוא נוגע לעצם החיות וקיום עמידת העולמו' כל ימיו וגמריו. לכן האדם חייב לעסוק ולהגות בה בכל עת תמיד. כדי להעמיד ולקיים כל העולמות כל רגע: ולא עוד אלא שגם כל עיקר ענין התפלה אינה חלויה רק בעסק החוה"ק ובלחה אינה נשמעת ח"ו. כמש"ה (משלי כ"ה) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה. וכמש"ל בשנת שם ובמשלי רנחא פכ"ח. ואמרו (בסוף סוטה) כל העוסק בתורה מחוך דוחק תפלתו נשמעת ואין הפרגוד נעל בפניו. ובזהר מקץ ר"ב ב' ועץ חיים תלוי בזה הניגון מאן דנעי דקב"ה יקבל בזהו יתחדל באורייתא דאידי עץ חיים כו'. לכן הדין פסוק בש"ס (מגילה כ"ז א') ב"ה כמותר לעשותו ב"ה. משום דעליו קא מעלי ליה לקדושה יותר חמורה. שרק היא הנותנת השפע חיות וקדושה ואור לכל העולמו' מטעם שהיא למעלה מכולם:

פרק בו ועוד זאת יתירה ערך ויתרון קדושה הנורא' מהעולמו'. כי העליונים אף שקדושתם רבה מאד. אמנם כאשר נשתלשלו וירדו דרך השתלשלות והדרגות עולמות. הגם שכל עולם נגטייר ונחתם בו כל סדרי העולם שמעליו בדמותו כללנו ממש כידוע. וכמ"ש בזהר יתרו פ"ב ב' תלמי כוונתא דלעילא אית לתתא מנייהו וכן בכלהו עלמין בלהו אחיקן דא דא דא דא. וכמ"ש בע"ח צענן

א' מישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם. ואף שנשאר עונות יש אלפי רבואות עולמות קדושים עליונים שאין שום חטא ועון התחתונים מגיע עדיהם כלל לפוגמה ח"ו. ותמיד עז וחדוה במקום כבודם ועליה נאמר לא יגורך רע. אמנם עון ביטול תורה היא העולה על כולם שהוא נוגע לקיום כל העולמות:

פרק בו ומעמו של דבר. כמ"ל שמקור שורשה העליון הנעלם של החוה"ק מאד נעלה מעל כל העולמות. ראשית ושרש אצילות קדשו יתנבך. סוד המלכות העליון. כמ"ש רבינו איש האלקים נורא האר"ז"ל. רק שנשתלשלה וירדה כדיכול עד לארץ אשר האירה מכבודה. ומסרה ונטעה הוא יתנבך בתוכנו שנהיה אגחנו המחזיקים ותומכים בעץ החיים. לזאת מלא כל חיותם וקיומם של העולמות כולם. תלוי ועומד רק כפי ענין ורוב עסקנו והניגונינו בה. שאם אגחנו עוסקים בה ומחזיקי' ותומכים אותה כראוי עלי רפיון כלל. אז מעוררים מקור שרשה העליון מקור הקדושות והנברכות. להמשיך ולהריק חוספת ברכה וחיי עולם וקדושה נוראה על כל העולמו'. כל עולם לפי ערך קדושתו שיוכל לקבל ולסבול. ואם ח"ו עסקנו בה זרפיון. מתקמט ומתמעט הקדושה ואור העליון של התורה מכל העולמו'. כל אחד לפי ערכו הולך וחסר רוחתם ורפויים ח"ו. ואם ח"ו היינו כולנו מניחים ומזניחים אותה מלהתעסק בה מכל וכל. גם העולמות כולם כרגע היו מתבטלים מכל וכל ח"ו. משא"כ בכל המצות ואפילו מצות התפלה. שגם אם היו ח"ו כל ישראל מניחים ועוזבים מלהתפלל לו יתנבך. לא היו חוזרים העולמות עבור זה למחיה ובהו. ולכן התפלה נקראת בדברי רז"ל חיי שעה. והתורה נק' חיי עולם כמאמרם ז"ל

זענין דר' עולמות אזי"ע ע"ש זשער דרושי
 אזי"ע פ"א ונפ"ד שם וזשער השמות רפ"א .
 עכ"ז אינו שוק ודומה כלל ערך קדושתו ואורו
 להעולם שמעליו . עד שז"כ נהעצו ונחמיעטו
 מקדושתם ואורם דרך השתלשלות והדרגות
 ענימות עד שזנה העולם נעשו חולין שאנו
 נוהגין בהן מנהג חול . אמנם התורה הקדושה
 אף שגם היא נשתלשלה וירדה ממוקד שורשה
 העליון בקדש ומדרגות אין שיעור מעולם לעולם
 וממדרגה למדרגה . עכ"ז קדושתה הראשונה
 כמו שהוא במקור שרשה ראשית דרכה
 בקדש כדקאי קאי גם זנה העולם . שכולה
 קודש ואסור לנהוג בה מנהג חול ח"ו . שגם
 ההרהור בד"ת אסור במקומות המטונפים . ולזאת
 התמירו והפליגו רז"ל צעונשו ואמרו (נפ' חלק
 ז"ט א') שגם הוא בכלל כי דבר זה . וסיפי'
 דהאי קרא הכרת תכרת ופי' רז"ל הכרת צעה"ז
 תכרת לעה"ב . ואמרו האותם ס"ח ערום נקבר
 ערום מאותה מזה . גם אסרו לטלטלה ממקום
 למקום . ואף מצי כנישתא לצי כנישתא אסרו
 צוהר פ' אחרי ע"ג ז' לטלטלה ע"ש . מטעם
 שהיא לעולם בקדושתה הראשונה עומדת . (וכן
 אפי' האדם ששורש נשמתו היא מעולם עליון
 וגבוה מאד . מהעולמות העליונים . וייקח לו
 בשכלו מחשבה נכונה להתדבק לטהרת אחיה מדה
 נכונה . הוא רשאי לילך בזאת המחשבה גם
 במקומות המטונפים . ואלו ההרהור ד"ת דדיני
 נגעים ואהלות . או שאירידינס ואחיה ר"ת שמהיה
 אסור במקומות המטונפים) :

פרק כח ולזאת אף היא דרך ירידתה
 והשתלשלותה ממדרגה
 למדרגה ומעולם לעולם . נמצאה עצמה להחלש
 בכל עולם לדבר מעניני אותו העולם . כפי ענין
 וערך אותו העולם כדי שיוכל לבטל קדושתה
 ואורה . עד שגדרתה לזא לזה העולם . נחלש
 ג"כ לדבר צערכי ועיני זה העולם וספרין
 דהאי עלמא כדי שיוכל זה העולם לבטל קדושת
 אורה . אמנם אם שהיא מדברת בתחוננים .
 רומת היא בהם גופי תורה וענינים פנימים
 ופנימים לפנימים . גבוה מעל גבוה עד אין תכלית .
 ועיין צוהר בהעלתך קנ"ז א' רש"א כו' . ונפ'
 תולדות קמ"ה ז' אר"י ודאי כל מה דעביר קנ"ה
 בארעא

זענין דר' עולמות אזי"ע ע"ש זשער דרושי
 אזי"ע פ"א ונפ"ד שם וזשער השמות רפ"א .
 עכ"ז אינו שוק ודומה כלל ערך קדושתו ואורו
 להעולם שמעליו . עד שז"כ נהעצו ונחמיעטו
 מקדושתם ואורם דרך השתלשלות והדרגות
 ענימות עד שזנה העולם נעשו חולין שאנו
 נוהגין בהן מנהג חול . אמנם התורה הקדושה
 אף שגם היא נשתלשלה וירדה ממוקד שורשה
 העליון בקדש ומדרגות אין שיעור מעולם לעולם
 וממדרגה למדרגה . עכ"ז קדושתה הראשונה
 כמו שהוא במקור שרשה ראשית דרכה
 בקדש כדקאי קאי גם זנה העולם . שכולה
 קודש ואסור לנהוג בה מנהג חול ח"ו . שגם
 ההרהור בד"ת אסור במקומות המטונפים . ולזאת
 התמירו והפליגו רז"ל צעונשו ואמרו (נפ' חלק
 ז"ט א') שגם הוא בכלל כי דבר זה . וסיפי'
 דהאי קרא הכרת תכרת ופי' רז"ל הכרת צעה"ז
 תכרת לעה"ב . ואמרו האותם ס"ח ערום נקבר
 ערום מאותה מזה . גם אסרו לטלטלה ממקום
 למקום . ואף מצי כנישתא לצי כנישתא אסרו
 צוהר פ' אחרי ע"ג ז' לטלטלה ע"ש . מטעם
 שהיא לעולם בקדושתה הראשונה עומדת . (וכן
 אפי' האדם ששורש נשמתו היא מעולם עליון
 וגבוה מאד . מהעולמות העליונים . וייקח לו
 בשכלו מחשבה נכונה להתדבק לטהרת אחיה מדה
 נכונה . הוא רשאי לילך בזאת המחשבה גם
 במקומות המטונפים . ואלו ההרהור ד"ת דדיני
 נגעים ואהלות . או שאירידינס ואחיה ר"ת שמהיה
 אסור במקומות המטונפים) :

והוא ג"כ ענין מאמרם ז"ל צוהר דקנ"ה
 ואורייתא אחד . והוא שאעפ"י שהעולמות
 הולכי כולם דרך הדרגה והשתלשלות ושינויים
 רבים בדרך קדושתם . כ"ז הוא רק מזדגו . אבל
 מזדו ית' אין שום חילוק ושינוי מקומות כלל ח"ו .

לנשמתא דילה. וגם במעמד הקדוש צעת קבלת
 החו"ק חף דאחנסם עלמא. עד שאמרו ז"ל
 ישראל שעמדו עלהר סיני פסקה זוהמתן. עכ"ז
 לא זכו להשיג רק עומק פנימיות הנשמתא דאורייתא
 אבל לא בחי' הנשמתא לנשמתא. עד אשר יערה
 רוח ממרום וישפוך הוא ית' את רוחו על כל
 נשר. אז יתגלו מנועין דחכמתא נתיבות פליחות
 החכמה העליונה נשמתא לנשמתא דילה. כמ"ס
 זוהר בהעלותך קנ"ז א' אורייתא אית לה גופא
 כו' טפסין דעלמא לא מסתכלי אלא בההוא
 לבושא כו'. אינו דידעין יתיר לא מסתכלן
 בלבושא אלא בגופא דאיהו תחות ההוא לבושא.
 חכמין ענדי דמלכא עלאה אינו דקיימו צטורה
 דסיני לא מסתכלי אלא בנשמתא דאיהו עקרא
 דכלא אורייתא מוש. ולעלמא דאחי זמנין
 לאסתכלא בנשמתא דנשמתא דאורייתא. וכמ"ס
 והיו עיניך רואות את מוריד ולא יבין עוד מוריד.
 והוא ענין האור של יום ראשון שגנו לנדיקס
 לע"ל. ושרז"ל לע"ל הקב"ה מושיא חמה מנרתיקה
 כו' (נדרים ח' ע"ז). והוא סוד העדן כידוע שהוא
 הבחי' נשמתא דנשמתא. ואדה"ר קודם חטאו
 היה דר בגן ומתוכו היה מסתכל בעדן הכ"ל.
 ובחטאו אשר מאז נסתלקה ממנו זאת הבחי'
 העליונה. לכן גורש אז מג"ע. והוא סוד הנרופי
 אותיות דילה כאשר היא כתובה במרום כמ"ס
 סוף שער ב'. וע"ז אמרו במדרש תהלים ריש מזמור
 ג' לא ידע אנוש ערכה כו' לא ניתנו פרשיותיה של
 תורה על הסדר שאלמלא ניתנו על הסדר כל מי
 שהוא קורא בקומיד היה יכול לדר' עולם ולהחיו'
 מחים כו'. וגשז לבאר קצת ענין ההפרש
 ויתרון אור קדושת התורה הקדוש' על המלות:
 פרק בט הגה רז"ל אמרו (סוטה כ"א א')
 דרש רמ"ז כי מר מזה
 ותורה אור. תלה הכתוב את המורה בנר ואת
 התורה

בארעא כלא הוה צרא דחכמתא כו'. וצפ"ל
 ר"ב א' מפתחאמר כו' כמה טבין אינון ארחין
 ושצילין דאורייתא כו'. וצפ' בשלח נ"ה סוף ע"ב
 ר"א פתח כו' כמה אית לן לאסתכלא בנחגמי
 אורייתא כו'. וצפ' תולדות קל"ד סוף ע"ב צאורי'
 אינון כל רצין עלאין חתימין כו' והם פרטות
 עיני כל הרני רבואות העולמות והמדרגות
 שנתלששה בהם דרך ירידתה. ולכן שגורה צפי
 הזוהר דאוריית' כולה איהי סתים וגליא. שהוא
 מבוחר לכל מבין שפ' הוא שהוא הדרך הנסתר
 מהתור' ה'ק' שאינו כתוב מפורש ומבוחר בה. אלא
 שנסתר ונטמן העניינים אלוברמו בדנריה. ודרך
 הנגלה שנה הוא הפשוט של מקרא שהוא כתוב
 מפורש ומבוחר בה. (ולא כמו שראיתי בספר כתוב
 מאחד שחקר על הענין מפני מה קוראים לחכמת
 הקבלה בשם נסתר. הלא מי שמבין בהם אלנו
 הם נגלים. ולאנשים שאינם יודעים ומבינים.
 הלא ישנם פשוט של מקרא אינם יודעים לפרש
 ואולם גם הפשוט של מקרא דרכו נסתרה מהם.
 ותירץ שם מה שחירן). ועיין זוהר בהעלותך
 קמ"ט א' וב' כמה חציבין מלי דאורייתא דכל
 מלה ומלה אית רצין עלאין כו'. ע"ש. וכל א'
 מסתכל בנסתרי עומק פנימיות' כפי רוב חכמתו
 וחד שכלו וקדושת טהרת לבבו. ורוב עסקו והגיונו
 בה. אמנם עיקר הטעמי תורה סוד נשמתא
 לנשמתא דילה סתרי סתריה. הוה דנר' שכיס
 עתיק יומין והעתיקן מזריותיו ואיש לא ידעם
 עדיין רק איניו הראשון הוא אשר השיג בחי' נשמת'
 לנשמתא דילי'. שנה היה מסתכל נזיהרא עלאה
 נשמתא לנשמתא של החו"ק והחכמות העליונות'
 היו גלויות לפניו בשורש שרשם העליון ומעת
 אשר חטא ואסתלק מני' היה רא' עלאה ונתבטלו
 ונתערכבו הסדר' העליוני'. נסתמו גם הנתיבות
 ושצילין עליוני דחכמתא דאורייתא סוד הנשמתא

ביטול תורה ח"ו הוא פוגם את כל אבריו וגידיו וכל כחותיו כולם. וחיות הקדושה של כל גופו מסתלקת והוא נעשה תיכף כמת ממש שאין לו שום חיות ח"ו. כמ"ש כי הוא חייד וכו'. וכשארז"ל (ע"ז ג' ע"ב) מ"ד ותעשה אדם דגוי הים למה נמשלו ב"א לדגוי הים לומר לך מה דגים שבים כיוון שפורשין מן המים מיד מתים כך ב"א כיוון שפורשין מן התורה מיד מתים. (כך היא גרסת הילקו' חבקוק רמז חקס"ב על פסוק הגיל). וברע"מ ס"פ שמיני מה טני ימא חיותן במיא אוק ת"ח מארי מתני' חיותיהו באוריותא ואי אחתפרשו מנה מיד מתים. ושרז"ל (ברכות ה' א') אם רואה אדם שיסורי' באים עליו יפשפש במעשיו. פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה יפלא כיון שיש בידו עון ביטול תורה ח"ו הלא אין לך מצא יותר מזה ואיך אמר ולא מצא. אמנם כבר נהר רש"י ז"ל מזה במה שפירש שם שלא מצא עון שיהיו ראויין היסורין הללו לבא עליו. והוא כי מדתו יתב' שפועל אדם ישלם מדה כנגד מדה. שאותו האבר שקלקל ופגם בחטאו על אותו האבר עצמו מביא עליו יסורין. ותכלית כוונתו יתברך בזה כדי שמתוך היסורין יבין האדם וידע על איזה חטא באו. וישיב אל לבו להיות מודה ועוזבשז ורפא לו. ז"ש שאם רואה אדם שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו ויבין דרכו מתוך היסורין. ואם פשפש ולא מצא בידו עון אשר חטא באותו אבר ובאותו אופן שיהיו ראויין היסורין הללו דוקא לבא עליו מדה כנגד מדה. יתלה בביטול תורה כי בעון ביטול תורה לא שייך מדה כנגד מדה. כי ביטולה ח"ו הוא נוגע לכל גופא ואיזה מקום ואיזה אבר שיהיה כנ"ל: וטעמו של דבר. הוא כמח"ל בשער א' פ"ו. שמקיר שרשם העליקן של המצי' הלויות וקצורות כסוד השיעור קימה ופרקי המרכבה

התורה באור. לומר לך מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה אף מזה הינה מגינה אלא לפי שעה. ומה אור מאיר לעולם אף תורה מגינה לעולם. ומסיק דתורה בעידנא דעסיק בה מגינה ומגלה בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגני אגלי לא מגלה. מזה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגני אגלי לא מגלה. וכן אמרו שם ענינה מכנה מצוה ואין ענינה מכנה תורה. וכן ידוע בזוהר שהתרי"ג מצות הם מכוונים נגד התרי"ג איברים וגידים שבאדם. ובעשות האדם אחת ממצות ה' כראוי מתקדש על ידה אותו האבר המכוון נגדה ומתחיה אותו. או אם בא וזדמן לידו אחת ממצות ה' אשר לא תעשה וגומע ופירש ולא עשה. אשר עליו ארז"ל (בירושלמי פ"ק דקדושין) יש אדם ולא עבר ענינה ונתקין לו שבר בעושי' מצוה. נטהר ונתקדש ג"כ אותו הגיד הפרטי המכוון נגדה ומתחיה אותו כמח"ה אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שאלו הוא נקרא איש חי. אמנם כשהאדם עוסק בתורה כתיב בה לכלל בשרו מרפא. וכמ"ש (ערובין כ"ד א') חש בראשו יעסוק בתורה. שגא' כי לית חוהם לראשך. חש בגרונו יעסוק בתורה שגא' כו'. חש בבני מעיו יעסוק בתורה כו'. חש בכל גופו יעסוק בתורה שגא' ולכל בשרו מרפא. וכ"ה בויקרא רבה פ"ב וצנחנחומא יתרו ובמדבר חלה' ממור י"ט. שע"י עסק התורה מהקדשי' ומזדככים כל אבריו וגידיו וכחותיו כולם. ולכן אמרו ות"ת כנגד כולם. וכן להיפוך ח"ו עון ביטול תורה הוא ג"כ כנגד כולם. כי נעברו על אחת ממצו' ה'. נפגם רק אותו האבר או הגיד לבד המכוון נגדה. שהחיות של הקדושה ואור העליין סוד שם הוי"ה ית' הזורה על כל אבר מסתלקת הימנו ח"ו. ומתאדס"א שריה ב"ר"ל. ונעשה צל מוס חסר מאותו אבר. אבל בעון

בבריית' (מגיל' כ"ו ב') שתשמישי מזון מרקין לאחר שנעשה מצותן ותשמישי קדושה נגזזין. ולכן מני שם תשמישי תפילין ומזון' בכלל תשמישי קדושה. מחמת פרשיות התורה שהיו מניחים בתוכם פעם א'. ולית לך מידי דנדריהם ז"ל ולא רמיזא בקרא. ויש לכיוון הכתוב כי נר מצוה ותורה אור גם ע"ז הענין הנזכר ע"פי פירושם ז"ל הנ"ל בסו"ט שם מה נר אינו מואיר אלא לפי שעה. ומה אור מאיר לעולם. והם ז"ל עשו ההפרש ביניהם לענין ההגנה וההכללה להאדם. ואפשר לפרשו ג"כ שירמזו הכתוב גם לענין ההפרש וההבדל בין התוה"ק והמצות המזוהר בבריית' דמגילה הנ"ל: ולא עוד אלא שגם אותה הקדושה וחיותן ואורן של המצות שמקדשים ומחיי' להאדם המקיימם. הוא נלקח וכשפערק מקדושת' ואורה של התוה"ק. כי המצוה ליטלה מגרמה שום חיות וקדושה ואור כלל רק מוד' קדושת אותיות התורה הכתובות בענין אותה המצוה. ויש לכיוון ג"כ זה הענין בכתוב כי נר מצוה ותורה אור. כענין הכר שאין לה בעצמה שום אור כלל רק מהאור המאיר בה. ודאי שגם העסק בתורה ללד' בלי קיום המצות כלל ח"ו. ג"כ אין כלום. כמש"ל ('צמות ק"ט) כל האומר אין לו אלא תורה אף תורה אין לו. ובפ"ד דברכות (י"ז א') מרגל' בפומיה דרבא תבליה חכמה חשובה ומע"ט שלא יהא אדם קורא ושונה וצועט בצידי וברבו כו' ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם ונשמות רבה פ"ח. כל מי שהוא יודע תורה ואינו עושה מוטב לו שלא יבא לעולם אלא נרפכה השליח על פניו. וכ"ה בויקרא רבה פל"ה. ובתנחומא פ' עקב. ונזכר שמות ה' ריש ע"ב דארי' כל מן ראש חדש באורייתא צהאי עלמא ומסגל עובדין עבדין ריית עלמא שלימא וכל מן ראש חדש באוריית' צהאי עלמא ולא עבדין עובדין טבין

סיד האדם העליון כצביון. שכל מצוה פרטית שורשה העליון קשור ונאחז בצעולם וכח א' מהשיעור קימה וכן זה כל האדם שהוא ג"כ מתוקן ומסודר בכל אבריו וגידיו ופרקיו וכל פרטי כחציו. בתצנית דמות המרכבה ושיעור קומה. ולזאת כל מצוה מכוונת נגד אבר או גיד א' פרטי שנאדם. אמנם התוה"ק היא כוללת העולמות כולן כנ"ל. לכן היא שקולה נגד כל המצות. ולכן היא ג"כ לכל בשור' מרפא: פרק ל' ועוד זאת יתירה התוה"ק ביותן אור ותוספות קדושה גם על כל המצות כולן ביחד. שגם אם קיים האדם כל התרי"ג מצות כולן בשלימות האנושית כראוי בכל פרטיהם ודקדוקיהם וצרכיהם וטהרה וקדושה. אשר אז נעשה האדם כולו בכל אבריו ופרקיו וכל כחותיו מרכבה גמורה שתשרה עליהם הקדושה עליונה של המצות כולן. עכ"ז אין ערוך ודמיון כלל קדושת ואור המצות לגודל עוצם קדושת ואור התוה"ק אשר תופיע נהרה על האדם העוסק והוגה בה כראוי. כי ראשית דרכה בקדש הוא הגבה למעל' מעלה משרש הקדושה ואור העליון של המצות כולן יחד כנ"ל. וז"ש בפ' התורה ומגדלתו ומרוממהו על כל המעשים היינו על כל מעשי המצות כולן. וכן אמרו בירושלמי פ"א דפאה שכל המצות כולן אינן שוות לדבר א' מן התורה:

וגם כי קדושת ואור המצוה אשר תשכין אורה על אותו הדבר והחפץ אשר בו וע"י תעשה המצוה. אינו שורה עליהם רק לפי שעתו בעת שהמצוה נעשית בהם. אלא אחר שנעשה בהן מצותן הקדושה והאור מתעלה ומסתלק מהם תיכף ונשאר כנרשאוה. חנל התוה"ק כל מוקים שתצדיח ותופיע אורה וקדושת' פעם א'. קדושת עולם תהיה לו ונשאר חמיד בקדושתו. כמו ששנינו

שהתורה שבו נושא עונותיהם של ישראל .
 ובה"א סא"ר פ"ה אדם שעבר עניניו הרבה
 וקנסו עליו מיתת כו'. וחזר ועשה תשובה וקורא
 תורה נביאים וכתובים ושנה משנה מדרש
 הלכות והגדות ושימש חכמים אפי' נגזרו עליו
 מאה גזירות הקב"ה מעבירן ממנו כו'. ובזוהר
 שלח קנ"ט א' ר"י פתח כו' כמה אית לכו
 לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקב"ה . כמה
 אית לכו לאסתכלא במלי דאורייתא . דכל מאן
 דאשתדל באורייתא כאלו מקריב כל קורבנין
 דעלמא לקמי' קב"ה ולא עוד אלא דקב"ה
 מכפר ל' על כל חוביו ומתקנין ל' כמה כורסיין
 לעלמא דאיתא . וגם על אותן העינות חמור' שאין
 הקרבני' מכפרי' עסק התורה מכרתה . כמש"ל
 בבני עלי (ר"ה י"ח א') בוצח ובמנחה הוא
 דאינו מתכפר אבל מתכפר הוא דב"ת . וכן
 אמרו (מגילה ג' ע"ב) גדול ת"ת יותר מהקרבת
 תמידין . ובזוהר זו ל"ה א' ת"ת כו' וע"ד מאן
 דלעי באורייתא לא אצטריך לא לקרבנין ולא
 לעלוין דהא אורייתא עדיף מכלל וקשורא
 דמהימנותא דכלל . וע"ד כתיב דרכיה דרכי
 נועם וכו' וכתיב שלום רב לאוהבי תורתך ואין
 לנו מבטל . ובפ' קדושים פ' ע"ב בוצח ובמנחה
 כו' אבל מתכפר הוא דב"ת אחאי בגין דד"ת
 סלקין על כל קרבנין דעלמא כמה דאוקמוה
 דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת כו'
 שקיל אורייתא לקביל כל קרבנין דעלמא . א"ל
 הכי הוא דאי דכל מאן דאשתדל באורייתא אציג
 דאחגור עלי' עונשא מלעילא ניהא ל' מכל
 קרבנין ועלוין והוא עונשא אחקדע . ות"ת לא
 אחדכי ז"כ לעלמין אא במלין דאורייתא כו' .
 ואורייתא קדושה אחקרי דכתיב כי קדוש אני ה'
 ודא אורייתא דהיא שמת קדישא עלאה . וע"ד מאן
 דאשתדל בה אחדכי ולבשר אחקדש כו' . תאנא
 קדושה

טבין לא ירית לא האי ולא האי כו'. אר"י לא
 הנן אלא מאן דלית ליה עונדין טבין כלל . עד
 שאמרו בפ"ק דע"ז (י"ז ב') כל העוסק בתורה
 לבד דומה כמי שאין לו אלוה . כי בלתי קיום
 המצות ח"ו אין דבר צמח להתאחז ולהתקשר
 בו אור התורה לשרות עליו ולהתקיי' בו . כדמיון
 האור בלא פתילה . אמנם עצמות האור מקבלת
 המצוה מאותו התורה הכתובות בענינה וז"ש
 בפ' התורה גדולה תורה שהיא נותנת חיים
 לעושיה . ולא אמר ללומדיה או לעוסקיה אלא
 לעושיה ור"ל שהתורה היא הנותנת חיי עד
 וקדושה גם לעושי המצות הכתובות בתוכה .
 ולכן אמרו בתנחומא בחקתי שאף אם הוא זדיק
 ואינו עוסק בתורה אין בידו כלום ח"ו :
והטעם בזה ג' כמש"ל שהמצות במקור שרשן
 קצור ותלויות בסידור פרקי המרכבה
 העולמו' וכחות העליונים . ומקור שרש העליון
 של התוה"ק היא מאד נעלה מעל כל העולמו'
 והכחות כולם והיא המחפצת בפנימיות כולם
 ומקבלים ממנה ענם חיותם ושפעת קדושתה .
 לכן היא הנותנת ומשפעת החיות והקדושה
 והאור להמצות כולן :

פרק לא ומוזה הטעם ג' כ' . עסק התורה היא
 מכפר' על כל העונ' של הנפש
 החוטאת . כמאמרס"ל (סוף מנחות) מ"ד זאת
 התורה לעולה למנחה ולחטאת כו' . ומסיק שכל
 העוסק בתורה א"צ לא עולה ולא מנחה ולא
 חטאת ולא אשם . וכ"ה בתנחומא פ' זו . ובשמות
 רבה פליח קחו עמכם דברים ושונו אל ה' לפי
 שישראל אומרים כו' . עניים אט ואין לנו
 להביא קרבנות א"ל הקב"ה דברים אפי' מנפש
 כו' . ואני מוחל לכם על כל עונותיכם . ואין
 דברי' אלא ד"ת כו' . ובתנחומא ויקהל בענין
 הארץ אמרו שהוא נושא עונותיהם של ישראל

שער ד

קדושה דאורייתא קדושה דסליקת על כל קדושין כו' ע"ש. ובמוד' הכ' וירא ק' ע"א אמרו בטלו הקרבנות לא בטלה התורה האי דלא איעסק בקרבנו' ליעסק בתורה ויטהני ל' יתיר דאר'י כו' ח"ל יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם. שנאמר זאת התורה לעולה למנחה כו' זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה כו'. ח"ר כרוספדאי האימאן דמדכר בפומי' בנ"כ וב"מד עניינא דקרבני' כו' ברית ברות' הוא דאינו מלאכיא דמדכרן חובי' לאבאשא ל' דלא יכלין למעבד ל' לא טיבו. ואמרו עוד בפ"ב דברכו' (ו"א') ובתד"א סא"ר פכ"ה למה נסמכו אהלים לנחלים דכתי' נחלים נטיווכו' כאהלים נטע ה' כו' לומר לך מה נחלי' מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלי' מעלים את האדם מקף חובה לכך זכות. ובפ"ח שם שפכי כמים לנדך כו' מה מים הללו מקוה טהרה הן לישראל ולכל אשר נברא בעולם כו' כך ד"ת מקוה טהרה הן לישראל בכל מקומי' מושבותיהם. זא וראה כמה גדולה כחה של התורה שמתהרת את פושעי ישראל בזמן שעושין תשוב' אפי' מעבודה זרה שזידם שנאמר חרקה עליכם מים טהורי' וטהרתם כו' ע"ש. כי עיקר התשובה שלימה האמתית שהיא מאהבה. הוא רק ע"י עסק התורה כראוי כמ"ש במעלות התורה אוהב את המקום. וכמ"ש השינוי אבינו לתורתך כו' והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. ובזוהר ויקרא כ"א ח' דד ב"ג אתרחיק מאורייתא רחיק הוא מקב"ה. ומאן דקריב לאורייתא קריב ל' קב"ה בדה"י. כי על כל פשעים תכסה אהבה התורה כמ"ש בתד"א סא"ר פ"ג ע"ז הפסוק. וכן אמרו (פתיח' איכה) המאור שבה מחזירו למוטט. ובפ' החליל (כ"ב ז') אס פגע בך מנוול זה משהו לבהמ"ד אס אגן הוא נימוח וכו'. וכעין זה אמרו בתנחומי

ו"ז ע"ש. התורה ונעשה כמעין המתגבר והולך. ויש מקום לפרשוגם ע"ז הענין הנ"ל. שכמו המעין הנובע אף שלפעמי' נרפס ונשחת בהרבה רפש וטיט. עכ"ז הוא נובע וצוקע ומתגבר והולך מעט מעט. עד שברכות הימים יתגבר ויתגלה לגמרי ויתפשט כמאז. כן העוסק בתורה לשמה אף אס נתלכלך תחלה בעוונות' וחטאי' עומים ונטבע מאד ברפש וטיט מזולות הרע ח"ו. עכ"ז ע"י עסק התורה יהא נכון לבו בטוח שודאי המאור שבה יחזירו למוטט. והטוב מהתגבר והולך על הרע שבו מעט מעט. עד שלסוף בהכרח יתגבר הטוב ויתפשט בכולו לגמרי. והוא מתקדש מטומאתו ופריחה טהרה בכולו. וכן אמר שם ומכשרתו להיות נדיק חסיד כו' לשון הכשר והגעלה וליזון מפניול גיעולי הרע שהיה בו תחלה. וכמ"ש (ירמי' כ"ג) הלא כה דברי כאש כו' שהיא מלגנתו ומכשרתו כו'. וב"א בתנחומי ויקהל שהתורה מטהרת לנן וכליותן של ת"ח:

פרק לב והבל מטעה הנ"ל ששרשה העליון של התוה"ק היא מעל כל העולמות כולם. והענין הוא כמ"ל (בשער ח') פ"ב) טעם מאמר ז"ל שכל העונה אמן יש"ד בכל כחו מוחלין לו על כל עוונותיו ע"ש. כן הענין שעי' עסק התורה כראוי. הוא מעורר שרשה העליון. להאיל ולהשפיע שפעת אור עליון וקדושה על העולמות כולם. ורשפיה רשפי אש שלהבת

שלהבת נורא לגרש ולכלות כל הטומא' והזכמות
שגרם במעשיו בכל העולמות להתקדש ולהאיר
עוד בקדושה העליונה להתקשר יחד א' בחצירו.
וכל הפגמים מתמלאים וכל הקלקול' נהקנים
וכל ההרס' מתבטלים. והשמחה והדורות יתירתא
ואור העליון מתרבה בכל העולמות. וגם כי
ידוע שכל דבר אינו נחקק א' בשרו העליון. וכל
א' מישראל שורש העליון של נשמתו הוא מאות
א' מההורה הקדושה. לכן כל פגמי הנפש החוטאת
נחקנים ונמתקים בשרשם בזה"ק ע"י העסק
בה בראוי. וכמש"ה תורת ה' תמימה משיבת
נפש. שאף אם כבר נכרתה הנפש משורשה ח"ו
ותרד פלאים בעמקי מצולות הרע ח"ו. הנה"ק
שעוסק בה היא מקימה ומוציאה ממשגרים
ומשיבה אותה להקשר כבתחילה וציתרון אור
הנה"ק. וז"ש בפי' דמענית (ז' א') תניא ר'
נחא לאומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו
נעשית לו סם חיים שנאמר עץ חיים היא כו'
ואומר כי מוצאי מלא חיים כו'. ואמרו במכילתא

מה ת"ל כי אני ה' רופאך א"ל הקב"ה למשה
אומר להם לישראל תורה שנחתי לכם רפואה
היא לכם חיים היא לכם שג' כי חיים הם
למוצאיהם ולכן תקנו הראשונים ז"ל נוסח
היודי ע"פ סדר הכ"ז אותיות. כדי לעורר
שרש העליון של נפש אשר היא מקושרת
ונאחזת בנה"ק לטהרה ולקדשה:

ובל עוד שהאדם קצור ודבוק בתורתו יתבדר
ובזהבנה ישגה תמיד. אף היא תאיר
אליו ומשמרתו בכל דרכיו ועניניו שלא יפול
ברשת היצר ח"ו. כמש"ה בשמות רבה פל"ז ע"ש.
וזמדרש תהלים במזמור חמיניא אפי' בלבי
נפגתי אחרתך למען לא אחטא לך אין יצה"ר
שולט אל התורה ומי שהתורה בלבו אין יצר
הרע שולט בו ולא נוגע בו. ובתרא' סא"ז

יצ"הר בראתי לו תורה
תכלין(*) אם אחס עוסקין
בתורה אין אחס נמסרים
בירו שנאמר הלא אחס
חטיב שאת ואם אין אחס
עוסקין בתורה אחס
נמסרים בירו שג' לפתח
חטאת רובץ. וכמו שפירשו
ז"ל בזהבנה הלכך תנחה אותך
בעוה"ז. ובמשלי רצחא אשרי
אדם שקנה לו תורה למה
שהיא משמרת אורו מדרך
רעה דכתיב בזהבנה כו'.
וכ"ה בויקרא רבה פל"ה.
כי היא מיישרת ומכוונת

את

דגדה
וי"ל ע"ד דכש הכתוב
ובלתי מנעשה
אלהים סתם והמתכח
מכתב אסים הוא פרו'
וכו' ודעו א"ת וכו'.
והענין כעין שכתב
המסיד הכלל ונאמר ונאמר
בפי' מפילת ישרים
במלך ז"ל ה"ל
במלך יצ"ה בראתי לו
תורה תכלין. שכו'
בענין רפואת הגוף
שהרופא נותן להסולה
תכלין וממנו מוכח' ידוע
סמנים ועשאים. והכל
במה ומשקל בדקדוק
עלום כפי הגוף
לענין הסולי ידועה
להרפא. האם יעלה
ע"ד הסולה שחם

יעשה

שער ד

מיד מתים. ובתנחומא פ' עקב כי חיים הם למוצאי' כל מי שמוציא ד"ת חיים הוא מוציא כו' לכן נאמר כי חיים הם למוצאי'הם. ובזוהר לך לך כ"ב א' זכאה חולקיהון דישא דאורייתא אולף להו אורחוי דקב"ה כו' ודאי כתיב תורת ה' תמימה וגו' זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא ולא יתפרש מנה דכל מאן דיתפרש מאורייתא אפילו שעתא חדא כמה דאחפרש מחיי דעלמא דכתי' כי היא חיך וגו' וכתיב אורך ימים ושנות חיים ושלוס יוספולך. וזר"פ בהעלותך זכאה חולקיהון דישא דקב"ה אחרעי צהון ויהב להון אורייתא דקשט אילנא דחיי דביה אחיד בר נש וירית חיין להאי עלמא וחיין לעלמא דחיי דכל מאן דאשתדל באוריית' ואחיד צה אית ליה חיין ואחיד צחיין. וכל מאן דשציק מלי דאורייתא ואחפרש מאורייתא כאלו מתפרש מחיין צנין דהיא חיין וכל מלוי חיין הה"ד כי חיים הם וגו' וכתב רפאות תהי לשרך וגו' :

פרק לג ולזאת נטויו באזהרה נוראה מפיו יתנרך לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה. וכמ"ש בהקדמת הזהר ת"ת כמה הוא חילא תקיפה דאורייתא וכמה הוא עלאה על כולא כו'. ובג"כ בעי ליה לב"כ לאשתדלא באורייתא ימוח ויליח ולא יתעדי מנה הה"ד והגית בו יומם ולילה ואי אחעדי או אחפרש מנה כאלו אחפרש מאילנא דחיי. ובת"א סא"ו פ"ג אמר וישתדל אדם בעצמו בד"ת שד"ת הן משולים בלחם ובמים כו'. ללמדך שכשם שא"ל לו לאדם לעמוד בלא לחם ובלא מים כך א"ל לו לאדם לעמוד בלא תורה שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפיד וגו'. וכן אמרו בתנחומא פ' תצא צ"י והיה אם שמוע ופ' האזינו ובמדבר חהלים

יעשה לו לפסול' מוליו תצלין אחר ממוג מסמני' ועשנים אחרים כפי שעתה ציו. מי פתי ולא יצין. הלא הרופא הוא היודע ענין מוליו ויודע עצמי הסמנים והעשנים. הוא היודע איזה סמני' ועשני' הנלכדי' לטבע מוליו. ושיעור נדחם ומשקלם. כן אומר הוא ית"ש. אל תדמו נפשכם להמלט מתפויי הילך ועניניו בתפלות ועניני' אשר תצמרו לעלמכם כפי דמיוניכם. הלא אנכי שצדתי הילכך ויודע ענינו. ואנכי בראתי נגד זה תורה תצלין וסמא דמי לפסולת מלאת עניניו. ותדעו שלבד העסק בתלמוד תורה. אין שום תפולא אשתדל לזה. ז"ש וכלהו נעשה חלק' כמה הם לחות כלב החמוד. (כענין כחם על לוח לבד). הוא ית"ש עשם. והוא היודע ענין ילך הנוטע בלבד והמכחש מכחש חלקים הוא. שנגד זה הוא הנותן לך ענין עסק המור' לכתבם ולחלקם על לחות לבד להמלט על ידה מעניני הילך. ולזאת תדע שאין לך צורך מעניני הילך. הלא מי שעוסק בתלמוד תורה. ולא שום תפולא אשתדל ולזה :

ס"פ שמיני מה טובי ימא חיותן צמיח אוק ת"ת מארי מתני' חיותיהו באוריית' ואי אחפרשן מנה

את לנו עד אשר יהא לבנו שלם עם אלקיו ונאמנה את אל רוחו לעדו יתב' בכל לבנו בשניצוריו. כמ"ש בפ"ק דחגיגה (ג' ז') דכרי חכמי' כדרבנות למה נמשלו ד"ת לדרבן מה דרבן זה מכיון את הפרה לתלמיה להביא חיי' לעולם אף ד"ת מכוונין לב לומדיהון מדרכי מית' לדרבי חיים. וכן אמרו צבמדבר דבה פי"ד ובתנחומא פ' בהעלותך ובר"פ וילך שם. כי אין תרופה ותקנה אחרת צעולם כלל להגלל מרשת יצרו אשר פורש לרגליו המיד ללכדו ולהפילו עד שאול תחתית להמיתו מיתת עולם ת"ו. אלא ע"י העסק בתורה"ק. אשר אז נקרא איש חי שהוא דבוק על ידה בחלקו צחי' עולם האמת' כמ"ש כי היא חיך כו'. וארז"ל (ע"ז ג' ע"ב) מ"ד ותעשה אדם כדני הים כו' מה דגים שבים כיון שפורשים מן המים מיד מת' אף ב"א כיון שפורש' מן התורה מיד מתים. וכן השיב ר"ע לפפוס ומה צמקוס חיותינו כך כו' (ברכות ס"א ז'). וברע"מ

תהלים מזמור א'. ואמר הכתוב עץ חיים הוא
לנוחזקים זה וגו'. כי צריך האדם לקבוע בלבו
וידמה בדעתו. כי אלו היה טובע בנחל שוטף
ורואה לפניו בנהר אילן חזק. ודאי יאמץ כח
להתאחז ולהתדבק עצמו בו בכל כחו ולא ירפה
ידיו הימנו אפילו רגע אחד. אחר שרק בזה
תלוי עתה כל חיותו מי פתי ולא יבין שאם
יתעצל ח"ו אף רגע א' וירפה ידיו מהתאחז
בו יטבע חיוק. כן התוה"ק נקראת עץ חיים
אילנה דחיי. שרק אותו העת שהאדם אחוז
באהבה ועוסק ומהגה בה בקביעות. אז הוא
חי החיים האמתים העליונים קשור ודבוק
בניכול נחי העולמים יחדך שמו. דקב"ה
ואורייתא חד. ואם ח"ו יזנית תלמודו
ופורש מקביעות העסק בה לעסוק בהבלי
העולם והנאותיו. הוא נפסק ונכרת מהחיים
העליונים וטובע עצמו במים הזדונים ר"ל.
ובזהר וינא קנ"ב א' זכאין. אינון ישראל
דקב"ה יבב לון אורייתא דקשט לאשתדלא בה
יממא ולילי'. דהא כל מאן דאשתדל באורייתא
אית ליה חירו וכלא חירו מן מותא דלא יכלא
לשטתא עליה כו' בגין דכל מאן דאשתדל
באורייתא ואתאחיד בה אתאחיד באילנה דחיי.
ואי ארפי גרמי' מאילנה דחיי הא אילנה
דמותאשריאעלי ואתאחיד ביה כה"ד התרפית
כו' ע"ש. וכמה צריך האדם להקוע ולקבוע זה
הענין הנורא במחשבות לבו כל תמוט. שכל
האדם וחיוו הוא רק אותו העת שהוא דבוק
בתוה"ק. וכשמסלק ופורש עצמו הימנה לעסוק
בנויו של זה העולם החשוך ה"ה מסיר ביד יגרו
ולמה לו חיים. כי כבר נטבע במים הזדונים ר"ל
ונשקע בעמקי מזלות הרע ונחשב כמה ממש
גם בעודו בזה העולם. הולך מדחי אל דחי
צלמות ולא סדרים ולא ידע כי ננפשו הוא.

ולאזת התורה עצמה אוריה תאמר וחוטאי
חיונים נפשו. וכמ"ש השומר לך ושומר נפשך מאד
פן תשכח את הדברים כו' וכמאמרם ז"ל ע"ז
(מונחות ז"ט ב') משל לאדם שמסר צפור דרור
לעצרו א"ל כמדומה אתה שאם אחת מאלה
חיסר אני נוטל ממך נשמהך אני נוטל ממך.
וכידוע מאמרם ז"ל ע"ז נדברים רבה רפ"ד
שאמר הקב"ה לאדם נרי בידך ונרך בירי אם
שמרת את נרי אני משמר את נרך ואם לא
שמרת את נרי כו' ע"ש. וכ"ה בתנחומא פ'
תשא ובמדרש תהלים מזמור ז' ע"ש :
פרק לד ומעת חורבן בית קדשנו וגלו הבנים
מעל שלחן אביהם. שכינת
כבודו יתב' אלא ומתרכא בניכול ולא תרגיע.
ואין שור רק התורה הזאת כשישראל עם
הקדש ונפלאים ומהגים בה כראוי. הן המה
לה למקדש מעט להבין אותה ולסעדה ושורה
עממה ופורשת כנפיה עליהם בניכול. ובין כך
אית נייחא מעט כו'. כמאמרם ז"ל בפ"ק
דברכות (ח' ע"א) מיום שחרב בהמ"ק אין לו
להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד. ואמרו
שם עוד מנין שאפי' א' שיושב ועוסק בתורה
ששכינה שרויה עמו שנא' בכל המקום אשר
אזכיר וכו'. ובמשלי רבנא ספ"ח כי מוצאי
מנא חיים אמר הקב"ה כל מי שהוא מצוי בד"ת
אף אני מצוי לו בכל מקום לכך נאמר כי מוצאי
מנא חיים. ובזהר בלק ר"ב א' פתח ואמר כי
תצור אל עיר כו' לא תשחית את עדה דא"ת"ח
דאיבו אילנה דחיי כו'. כי ממנו תאכל ובי
ההוא מחנלא אכיל מניה. לא אלא כי ממונו
תאכל ההוא טיגרא תקיפא הדיא דכל רומין
הקיפין קדישין נפקין מנה דלית בהא וחיאונתא
לרות קידשא בהאי עלמא אלא אורייתא. דההוא
זכאה בניכול איבו מפרנס לה ויהיב לה מזונא
בהאי

שער ד

בהאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא כו'. ומיומא דאתחריב בית מקדשא ונטלו קרבנין לית לי לקב"ה אלא חינון מלין דאורייתא ואורייתא דאתחדש בפומי'. בג"כ כי ממנו תאכל ולית מזונא בהאי עלמא אלא ממנו ואינון דכוותי כו'. כי האדם עץ השדה דא הקריאדם דאשתמוץ עילא ותתא. עץ השדה אינא דברגא ותקיף דההיא שדה אשר ברכי ה' דסמיך עלי'. אינן דאשתמודע לההיא שדה תדיד. וזהו ג"כ המכוון הפנימי במאמר ז"ל בפ"ק דתענית (ז' ע"א) מ"ד כי האדם עץ השדה כו' כי ממנו תאכל כו' אם ת"ח הנון הוא ממנו תאכל כו' ואם לאו כו'. וזוהר ושלח קע"ד ב' וידיך יתחקק ב"ג ב' בקב"ה יתקיף באורייתא. דכל מאן דאשתחקק באורייתא אשתחקק באילנא דחיי. וכניכול יהיב חוקפא לכ"י לאשתקפא. ואי הוא יתרפי מה כתיב התרפית אי איכו אתרפי מן אורי' ביום נרה נר כחכה ביומא

דייתי לי עקו כניכול דחיקלה לשכינתא דאיהי חילא דעלמא. ובעסקה תורה הוא עושה כניכול דירה לו יתב' בתחתונים לשכון כבוד בארץ ית"ש. כמאמר ז"ל בשמות רבה פ"ג עקן שלא נישנה תורה לישראל ומשה עלה אל האלקים. משניתנה תורה אמר הקב"ה ועשו לי מקדש ושנתי בתוכם : ודי בדנרנו אלה למשכיל אשר מתוכם יראה ויבין דרכו בקדש. ויאלחו נדק דרכו לעמוד על משמרת העסק בתוה"ק כל הימים אשר הוא חי ולהיות מאוס ברע ובחיר בטוב לו ולכל הבריות והע"למות כולם לעשות נחת רוח ליוצרו ובוראו יתב' : ויהי' מלפניו ית"ש שיפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו. ויושלם כוונתו בבריות עולמו שיתקון עולם במלכות שדי. וידע כל פעול כו' ויקילו כולם עול מלכותו ית' כפי הרצון העליון יתב' .. ויהיה ה' אחד ושמו אחד : אכ"י :

תם ונשלם

בגלך. באי למדני חקך : גל עיני ואביטא נפלאות מתורתך :

